

JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ

Hudební fakulta

Katedra Hudební produkce

Studijní obor Hudební manažerství

Hudební interpreti*ky a politika – vzájemný vztah a důsledky pro kariéru

Bakalářská práce

Autorka práce: Markéta Kavková

Vedoucí práce: Mgr. Vít Kouřil

Brno 2023

Bibliografický záznam

KAVKOVÁ, Markéta. *Hudební interpreti*ky a politika – vzájemný vztah a důsledky pro kariéru [Musicians and politics – mutual relationship and career implications]*. Brno, 2023, počet s. 80 Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění, Hudební fakulta. Vedoucí práce Mgr. Vít Kouřil

Anotace

Tato bakalářská práce si klade za cíl komplexně monitorovat příklady, jak a při jakých příležitostech dochází k zapojení hudebních interpretů*ek do politiky. Příklady budou demonstrovány konkrétními událostmi, kdy k takovému zapojení došlo.

Hlavním cílem práce je zachytit, jaké důsledky (pozitivní či negativní) má politické angažmá umělců a umělkyní na jejich hudební kariéru. Měla by odpovídat na otázku: „Jaké jsou možné důsledky politické angažovanosti hudebních interpretů*ek a souborů?“

Práce bude rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to comprehensively monitor examples of how and on what occasions musicians get involved in politics. Examples will be demonstrated through specific events where such involvement has occurred.

The main objective of the thesis is to capture the consequences (positive or negative) of political engagement of artists on their musical careers. It should answer the question: "What are the possible consequences of political engagement of musicians and bands?"

The thesis is divided into two parts – theoretical and practical.

Klíčová slova

Hudba, politika, angažovanost, aktivismus, kariéra, sociální hnutí, endorsement

Keywords

Music, politics, involvement, activism, career, social movements, endorsement

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně dne 14.5.2023

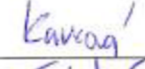
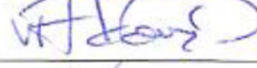

Markéta Kavková

Poděkování

Tímto bych ráda vyjádřila velké díky svému vedoucímu práce Mgr. Vítu Kouřilovi za cenné rady, a za vstřícný a pozitivní přístup. Dále patří velké poděkování i mé rodině a přátelům za podporu a dodání kuráže. Opomenout nemohu ani díky všem informantům a informantkám za ochotu věnovat mi svůj čas a sdílet své zkušenosti a postoje.

Katedra hudební produkce	studijní obor	Hudební manažerství	
jméno a příjmení studenta	Markéta Kavková	učo	20518
název práce v českém jazyce	Hudba a politika – vzájemný střet a důsledky vyplývající pro interprety*ky		
název práce v anglickém jazyce	Encounter of Music and politics and its consequences for artists		
anotace práce (výzkumné cíle, výzkumné otázky / hypotézy, zamýšlené výzkumné metody a techniky)	<p>Tato bakalářská práce si klade za cíl komplexně monitorovat příklady, jak a při jakých příležitostech dochází k zapojení hudebních interpretů*ek do politiky. Příklady budou demonstrovány konkrétními událostmi, kdy k takovému zapojení došlo.</p> <p>Hlavním cílem práce je zachytit, jaké důsledky (pozitivní či negativní) má politická angažovanost umělců a umělek na jejich hudební kariéru. Měla by odpovídat na otázku: „Jaké jsou možné důsledky politické angažovanosti hudebních interpretů a souborů?“</p> <p>Práce bude rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá definicí pojmů a analýzou některé vybrané literatury k tomuto tématu (viz níže). Praktická bude věnována případové studii.</p>		
prověřený stav bádání	<p>O vztahu politiky a umění vzniklo již několik odborných publikací, jakožto i publikací, které se zabývají přímo vztahu samotných umělců a politiky. Tyto publikace zachycují, na kterých úrovních může politika ovlivňovat umění, nebo naopak umění politiku. Dosud však nebyly popsány přímé důsledky, které vyplývají ze spolupráce umělců s politiky. Nebylo popsáno, zda jsou pozitivní, či negativní a jak ovlivňují následnou kariéru umělce.</p>		
monografie české	<p>BAČUVČÍK, Radim. <i>Marketing kultury</i>. 1. Zlín: VeRBuM, 2012.</p> <p>BAČUVČÍK, Radim. <i>Hudba v reklamě</i>. 1. vydání. VeRBuM, 2014.</p>		

	<p>GRACLÍK, Miroslav. <i>Slavičí osudy</i>. Praha: Fermata, 1999</p> <p>POLEDŇÁK, Ivan. <i>Hudba jako problém estetiky</i>. Praha: Karolinum, 2006</p> <p>VIČAR, Jan. <i>Hudební kritika a popularizace hudby</i>. Praha: KLP, 1997. ISBN 80-85917-27-0.</p>
monografie zahraniční	TURNER, Grame. <i>Understanding Celebrity</i> . University Of Queensland, 2004
odborné články české	
odborné články zahraniční	<p>GABRIEL, Peter. The Eyes of the World Are Watching Now: The Political Effectiveness of "Biko". <i>Routledge</i>. 2007, č. 30, s. 39–51.</p> <p>GARLITZ, Dustin Bradley. Musicians and Social Media in Politics. <i>SAGE Publications</i>, 2014, s. 861 - 866.</p> <p>JONES, Rhion. Music Politics and Identity, 2017, s. 50 – 61</p> <p>HAGOORT, Giep. Umělecký management v podnikatelském stylu. <i>KANT pro AMU</i>.</p> <p>BLIM, Dan. Party Politics: Ideology and Musical Performance at Donald Trump's Inaugural Celebration. <i>American Music</i>, 2017, č. 35, s. 478–489. https://doi.org/10.5406/americanmusic.35.4.0478</p> <p>THOMSON, William. Those Strange Bedfellows, Politics and Music. <i>College Music Symposium</i>, 2011 č. 41, s. 126–129. http://www.jstor.org/stable/40374456</p> <p>STREET, John. "Fight the Power": The Politics of Music and the Music of Politics. <i>Government and Opposition</i>, 2003, č. 38(1), s. 113–130. http://www.jstor.org/stable/44483019</p> <p>MAHON, Maureen. Music, Power, and Practice. <i>Ethnomusicology</i>, 2014, č. 58(2), s. 327–333. https://doi.org/10.5406/ethnomusicology.58.2.0327</p> <p>PIERCE, Deborah. Redefining Music Appreciation: Exploring the Power of Music. <i>College Music Symposium</i>, 2015, 55. https://www.jstor.org/stable/26574401</p>

jiné zdroje	<p>SLIVOŇOVÁ, Klára. <i>Cenzura výrazových prostředků amerického videoklipu na MTV jako příklad přístupu současné společnosti ke kultuře audiovizuálního umění</i>. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. David Kořínek.</p> <p>DOWD, Timothy. <i>Rocking the Vote: The Music Industry and the Mobilization of Young Voters</i>. American Sociological Association's Culture Section, Emory, 1996: https://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME03/Rocking_the_vote.shtml</p> <p>NOVÁKOVÁ, Kristýna. <i>Interakce mediálního a marketingového diskurzu na příkladu mediálního obrazu hudebníka Tomáše Kluse</i>. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Denisa Kasl Kollmannová, Ph.D.</p> <p>BERÁNEK, Tomáš. <i>Punková subkultura a politická angažovanost</i>. Pardubice, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Oldřich Kašpar.</p> <p>Bláha, P. <i>Narodil jsem se den poté... : politický a občanský aktivismus severočeské hardcore punkové scény</i>. 2021, 1. vydání. Centrum pro studium demokracie a kultury (Sociologická řada: svazek č. 20). Available at: https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,cookie,uid&db=cac02515a&AN=muc.MUB01006500710&lang=cs&site=eds-live&scope=site (Accessed: 1 June 2022)</p>		
vedoucí práce	Mgr. Vít Kouřil		
termín odevzdání práce	15.5.2023		
Po dobu práce na bakalářské práci je studentka povinna být ve spojení s vedoucím své práce.			
	jméno a příjmení	datum	Podpis
studentka	Markéta Kavková	16.11.2022	
vedoucí práce	Mgr. Vít Kouřil	16.11.2022	
vedoucí bakalářského semináře	MgA. Daniela Peclová	16.11.2022	
vedoucí katedry	MgA. Barbora Mikolášiková	16.11.2022	
děkanka HF JAMU	prof. Barbara Maria Willi, Ph.D.	8.12.2022	

Obsah

Úvod.....	10
Stav bádání	11
1 Cíle a metody práce	13
1.1 Cíl práce.....	13
1.2 Metody výzkumu.....	13
1.2.1 Desk research	14
1.2.2 Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami	14
1.2.3 Analýza dat	15
1.2.4 Diskuze výsledků a interpretací.....	15
2 Vymezení základních pojmů.....	16
2.1 Popmusic	16
2.2 Hudební interpret*ka	16
2.3 Politika.....	17
2.4 Politická kampaň	17
2.5 Politická hudba.....	18
2.6 Politické angažmá.....	19
3 Způsoby politického angažmá v hudební sféře.....	20
3.1 Vyjádření v hudební tvorbě	21
3.1.1 Obecná kritika	21
3.1.2 Konkrétní kritika jevu	24
3.1.3 Píseň–příběh.....	26
3.1.4 Otevřený dopis	28
3.2 Politický aktivismus	28
3.2.1 Vyjádření k politické situaci	30
3.2.2 Spolupráce se zájmovou skupinou nebo organizací	31
3.2.3 Účast na nevolební kampani.....	32
3.3 Spolupráce s politickými subjekty	34
3.3.1 Účast na volební kampani	34
3.3.2 Veřejná podpora (politické strany nebo jedince).....	36
3.3.3 Vytvoření volební znělky	39
3.3.4 Aktivní účast v politice	40
3.3.5 Účast na propagandě.....	42

4	Praktická část	46
4.1	Výběr informantů	46
4.2	Metoda sběru dat	46
4.3	Způsob analýzy dat.....	47
4.3.1	Klasifikace dat.....	47
4.4	Interpretace dat.....	48
4.4.1	Zástupkyně hudebních agentur.....	48
4.4.2	Zástupci booking agentur	50
4.4.3	Zástupci hudebních festivalů	51
4.4.4	Hudební manažeři*ky	52
4.4.5	Hudební publicisté.....	54
4.4.6	Zobecnění	57
5	Diskuze	59
5.1	Zodpovězení výzkumných otázek	59
5.2	Doporučení pro další výzkum	61
	Závěr	63
	Summary	65
	Použité informační zdroje	67
	Seznam příloh	80

Úvod

Tato práce se zabývá tématem politického angažmá hudebních interpretů*ek. Klade si za cíl zmapovat, jakými způsoby se v současnosti hudební interpreti*ky na české populární hudební scéně politicky angažují (ať už ve své tvorbě, nebo mimo ni) a jaké důsledky pro jejich hudební kariéru z toho vyplývají.

V posledních letech jsme se v České republice prakticky nesetkali s volbami (ať už se jednalo o parlamentní, senátní, prezidentské či komunální), při kterých by se nedal zaznamenat příklad spolupráce hudební*ho interpreta*ky s politikem*čkou či politickým uskupením. Interpreti*ky na české populární scéně jsou ve společnosti bráni*y jako určitý druh celebrit a velmi se sleduje to, komu v politice vyjádří svoji přízeň. Politikům*čkám to přirozeně pomáhá v jejich kampani. Naproti tomu se sami*y interpreti*ky následně setkají s různými reakcemi, často i s kritikou. Co tedy vlastně pro interpreti*ky znamená politicky se angažovat? Může to mít nějaký vliv na jejich následnou hudební kariéru? a jakými způsoby se vůbec mohou politicky angažovat? To jsou otázky, na které by tato práce měla v následujících řádcích najít odpovědi.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce přibližuje, jakou roli hraje hudba v politice, a také to, jakou roli hraje politika v hudbě. Následně jsou potom vypsány způsoby, jakými se v dnešní době mohou hudební interpreti*ky politicky projevovat a jsou zde uvedeny i konkrétní příklady, kdy k takovým událostem došlo. Praktická část se zaměřuje na výzkum, jaký dopad může mít politické angažmá na hudební kariéru daných interpretů*ek. V závěrečné diskuzi jsou uvedeny závěry z uskutečněných rozhovorů se snahou zodpovědět výzkumné otázky.

Stav bádání

Téma vzájemného střetu a vztahu hudby a politiky není v odborné literatuře nijak ojedinělé. V dnešní době existuje řada publikací, které toto téma přibližují z různých úhlů pohledu.

V odborných publikacích nabízí Theodor Adorno (1997) filozofický pohled, kdy ve své teorii poukazuje na skutečnost, že status umění ve společnosti je úměrný statusu jedince v ní, umělecká svoboda a autonomie je tedy v podstatě rovna míře svobody jedince ve společnosti. Ivan Poledňák (2006) popisuje hudebněvědní pohled, zejména hudební estetiku, hudební myšlení a emoce, a význam hudebního obsahu. Ve vztahu k politice tak zmiňuje například význam politických ideologií při vzniku textů písní. Nechybí ani pohled kulturně-marketingových publikací. Například Radim Bačuvčík (2014) popisuje, jakými způsoby bývá hudba a hudební celebrity využívány v reklamě. Při této příležitosti se lehce dotýká i politických kampaní. Neexistuje však česká ani zahraniční publikace, která by se komplexně věnovala konkrétním způsobům politického angažmá hudebních interpretů*ek a možných dopadů plynoucích pro jejich hudební kariéry.

Téma politického aktivismu, jeho významu ve společnosti a různých způsobech, jak se projevuje v kultuře populární hudby, je popsáno v několika, převážně zahraničních, odborných článcích. John Street (2003) přináší pohled na vztah hudby a politiky, konkrétně líčí populární hudbu například jako nástroj propagandy, nebo opozice. Pohled na vztah klasické hudby a politiky přináší zase Malcolm Miller (1991), který poukazuje na některé momenty z dějin klasické hudby, zejména opery, které byly přímo ovlivněny politickým děním. William G. Roy (2010) se zamýšlí nad tím, jaký význam má hudba, která se využívá pro účely sociálních hnutí, nebo je sociálního hnutí sama výsledkem.

O využití hudby v politice pojednává také několik akademických prací: Michaela Bóková (2016) ve své práci popisuje využívání různých druhů hudební produkce se záměrem ovlivnit, podpořit, či změnit názory veřejnosti na určité politické systémy, situace a strany. Anna Šochová (2021) zase přibližuje téma propagandy v současné ruské populární kultuře, která je použita k legitimizaci moci současného režimu.

Ani zde však není přiblíženo, jaké důsledky by mohly plynout pro samotné interprety*ky.

Zdrojem k této práci budou právě zmíněné a další odborné publikace a články, dále potom účty na sociálních sítích vybraných politicky angažovaných umělců*kyň, vybrané články v médiích sledující kauzy politicky angažovaných umělců*kyň a rozhovory se zástupci*kyněmi hudebních agentur, booking agentur, hudebních manažerů a manažerek, pořadatelů a pořadatelek hudebních akcí a s relevantními hudebními publicisty*kami.

1 Cíle a metody práce

V této kapitole najdeme základní cíle a použité metody práce. Je zde popsáno, jakým způsobem dochází ke sběru, analýze a vyhodnocení dat. Upřesňuje se výzkumný vzorek a časový rámec, ve kterém celý výzkum probíhá.

1.1 Cíl práce

Cílem práce je komplexně přiblížit způsoby politického angažmá hudebních interpretů*tek v současné České republice a jejich důsledky na hudební kariéru.

Pro tyto účely jsem si stanovila následující výzkumné otázky:

1. Jakými způsoby se hudební interpreti*ky politicky vyjadřují?
2. Jakou roli hrají politické názory a politicky laděné aktivity interpretů*tek při rozhodnutí, zda hudební nebo booking agentura interpreta*ku bude zastupovat, nebo s ní*m jinak spolupracovat?
3. Dostávají politicky angažovaní*é umělci*kyně od pořadatelů*ek hudebních akcí méně příležitostí koncertovat?
4. Ovlivňuje hudební publicisty*ky při jejich reflexi fakt, že je daný hudební interpret*ka nějakým způsobem politicky angažován*a?

1.2 Metody výzkumu

Pro účely práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu jde kvalitativní výzkum více do hloubky a zasazuje zkoumaný problém do kontextu (čas, doba, kultura a podobně). Kvalitativní výzkum podle Hendla (2008, s. 47) nelze provést nebo vymezit jediným všeobecně uznávaným způsobem. Někteří metodologové kvalitativní výzkum definují negativně tím, že kvalitativní výzkum je vše, co není výzkumem kvantitativním. Ani to však není úplně přesné. Jedná se totiž o velmi rozsáhlé označení pro rozdílné typy výzkumu a jejich kombinaci.

Hendl (2008, s. 48) dále ke kvalitativnímu výzkumu uvádí, že ve většině případů si výzkumník*ce na začátku zvolí téma svého výzkumu a určí si také základní výzkumné otázky. Tyto otázky však může ještě několikrát změnit, nebo rozšířit, a to i během výzkumu a následné analýze dat. Znamé je tedy označení kvalitativního výzkumu jako „pružný“ či „emergentní“. Výzkumník*ce se během

výzkumu snaží získat co nejvíc informací, které by mohly pomoci při objasnění výzkumných otázek. V průběhu výzkumu může tedy změnit i hypotézy, nebo zvolené postupy, jak analyzovat získaná data. Výzkumník*ce běžně sbírá a analyzuje data současně. Získaná data analyzuje, rozhodne, která z nich využije a začne znovu s dalším sběrem dat. Během tohoto procesu znovu přezkoumává své domněnky a závěry. Sběr dat i jejich analýza tedy probíhají v delším časovém rozmezí.

Informace ke splnění cílů této práce a zodpovězení otázek se částečně dají zjistit pomocí desk research a analýzy profilů na sociálních sítích v případě vybraných umělců*kyň. Pro získání komplexních odpovědí bylo však zapotřebí obrátit se na konkrétní zástupce*kyně hudebních a booking agentur, hudebních publicistů*ek, hudebních manažerů*ek a pořadatelů*ek kulturních akcí a požádat je o spolupráci na výzkumu.

Z toho vyplývá, že základními výzkumnými technikami zvolenými pro tuto práci budou:

- a) desk research
- b) strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami

1.2.1 Desk research

Desk research, neboli „výzkum od stolu“ slouží k vyhledání všech již realizovaných výzkumů k tématu, odborných prací a článků, které se o něm zmínily a existujících trendů. Při desk research je třeba nejprve si definovat výzkumné otázky, utvořit si seznam relevantních zdrojů a rozhodnout, jakým způsobem se budou zaznamenávat poznámky a získané informace. Teprve poté se výzkumník*ce pouští do procházení zdrojů a zjišťuje jejich relevantnost. Takto vybere relevantní zdroje ke svému výzkumu a ty zkoumá do hloubky. Následně shrne, co se mu podařilo zanalyzovat, i co se mu naopak vůbec nepodařilo nalézt a zjištění shrne tak, aby bylo dostatečně srozumitelné pro něj i pro ostatní. (100 metod 2023)

1.2.2 Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami spočívá v sestavení jasných a pečlivě formulovaných otázek, než mají informanti*ky odpovědět. Tazatel*ka zde má omezené možnosti ovlivnění rozhovoru (takzvaného efektu tazatele*ky). Tím se zmenšuje pravděpodobnost, že informace získané během jednotlivých

rozhovorů se budou výrazněji lišit svojí strukturou, protože ta je dána přesnými a stejnými otázkami. Získaná data se tedy výzkumníkovi*ci snadněji analyzují a srovnávají mezi sebou. Tento typ rozhovoru je vhodný v případech, kdy jej můžeme provést jen jednou a nemáme na informanta*ku mnoho času. (Hendl 2008, s. 173)

Tento typ rozhovoru je tedy zvolen i pro účely této práce. Informace získané v teoretické části z desk research a analýzy literatury jsou díky rozhovorům v praktické části ověřeny a případně doplněny. Pro rozhovory jsou osloveni zástupci*kyně hudebních a booking agentur, pořadatelů*ek hudebních akcí, hudebních manažerů*ek a hudebních publicistů*ek.

1.2.3 Analýza dat

Pro analýzu dat získaných z rozhovorů v praktické části využívá tato práce tzv. *zobrazovacích prostředků*. Data získaná v rozhovorech jsou zaznamenána do tabulky, kde je možné mezi sebou jednotlivé výpovědi porovnat a vyhodnotit. (Hendl 2008, s. 214)

1.2.4 Diskuze výsledků a interpretací

Na analýzu dat navazují diskuzí výsledků a jejich interpretací. Výsledky se přitom vyhodnocují v kontextu prostudované literatury a provedeného výzkumu. Diskuze by měla odhalit, zda práce přinesla něco nového, nebo zda rozporuje předešlé poznatky. Odhaluje se také, zda je možné závěry zobecnit a přenést i na jiné skupiny jedinců. (Hendl a Remr 2017, s. 59)

2 Vymezení základních pojmů

V následující kapitole jsou vymezeny pojmy, které se v této práci hojně vyskytují. Vymezení slouží pro čtenáře*ky, aby měli jasno v tom, v jakém rozsahu se práce pohybuje a jak jsou zde jednotlivé pojmy myšleny.

2.1 Popmusic

Popmusic je zkráceninou anglického *popular music*, tedy populární hudba. Historicky tento pojem znamenal „hudba obyčejných lidí“. Dodnes tento termín není zcela specifikovaný, popmusic je pojem širší a nejasnější ve svém rámci i ve svých záměrech. Uspokojující definice může být například ta, že v popmusic hraje roli jak hudba, tak socioekonomický kontext. (Shuker 2002, s. 227)

V českém kontextu můžeme popmusic chápat jako jeden ze stylově-žánrových druhů *nonartifciální hudby*. Její funkcí je spíše poslech než tanec, jedno přitom nevylučuje druhé. V popmusic mluvíme o profesionálně nebo poloprofesionálně vytvořených skladbách zpravidla kratšího rozsahu a jednodušší struktury. Díky tomu i díky své sdělnosti jsou skladby popmusic přístupné pro nejširší vrstvy posluchačů*ek. Popmusic je často spojována s vystoupením zpěváků*ček v televizi, rádiu, s prodeji hudebních nosičů, a především s živými vystoupeními interpretů*ek. Vedle skladby jako takové hraje pro posluchače*ky roli i samotná osobnost interpreta*ky. (Matzner et al. 1983, s. 311)

Když tedy v této práci píší o populární hudbě, nemluvím čistě o popu jako takovém, ale o celém současném hudebním mainstreamu.

2.2 Hudební interpret*ka

Hudební interpret*ka, někdy též označován*a jako hudebník*ce, je každý*á aktivní provozovatel*ka hudby na profesionální nebo amatérské úrovni. Tento výraz s sebou přináší určité předsudky, jelikož samotný stav hudebníka*ce se v minulosti netěšil příliš důstojného postavení. Ještě v Haydnově době bylo zvykem, že hudebníci*ce jsou v podstatě služebníky*cemi šlechty a vyšších církevních hodnostářů. Teprve až od dob romantismu se profesionální hudebník*ce stává váženou osobností a je za své výtvořiny náležitě odměňován*a i ceněn*a. Jedním

ze způsobů společenského ocenění je například udělování veřejných cen, vyznamenání atp. (Vysloužil 1995, s. 116)

2.3 Politika

Politika je podle Tótha (2015, s. 94) definována jako: „*činnost politických subjektů. Podstatou by mělo být úsilí o obecné dobro pro všechny sociální, věkové, sexuální, rasové, etnické a jiné skupiny.*“

Nástrojem k prosazení politických cílů a zájmů je *politická moc*, o jejíž získání usilují politické subjekty různými prostředky. (Novotný 2009, s. 6)

Další pohled přináší Holländer (2012, s. 200), definující politiku jako: „*činnost, obsahem které je prosazování mocenských, a s nimi spjatých ekonomických, sociálních, kulturních aj. zájmů skupin ve státě*“. Holländer (2012, s. 201) také zmiňuje pojem *politického systému*, v rámci něhož existují *politické subjekty* a vztahy mezi nimi. Politické subjekty přitom chápe jako politické instituce, tedy stát, zájmové skupiny, politické strany, společenská hnutí, odbory, církve atd. Pro demokratický politický systém je charakteristická rovnoprávnost občanů*ek státu. Občan*ka je tedy v tomto politickém systému chápán*a jako zdroj politické moci.

Všechny politické subjekty demokratického systému lze rozdělit na dvě hlavní skupiny podle jejich cíle. Pokud je cílem subjektu přímá účast ve volbách nebo zastoupení ve volených státních orgánech, jedná se o *politické strany*. Pokud je cíl jiný, jedná se o *jiné politické subjekty*. (Holländer 2012, s. 204)

Politické strany jsou „*organizace, které reprezentují ekonomické, sociální, kulturní, ekologické a jiné zájmy různých skupin občanů*.“ (Holländer 2012, s. 204) Tyto subjekty tedy usilují o podíl na veřejné moci, aby mohly realizovat zájmy skupin občanů*ek, které reprezentují. O veřejnou moc usilují prostřednictvím voleb. (ibid.)

2.4 Politická kampaň

Zaměříme-li se na politickou kampaň, můžeme říci, že její hlavní snahou je ovlivnit proces a výsledky vládnutí. (Bradová 2005, s. 18) Politická kampaň v sobě skrývá kognitivní, afektivní a behaviorální složku. Kampaně musí působit permanentně, být velmi intenzivní, sofistikované a přesně oslovovat určité skupiny voličů*ek, jen tak mohou dosáhnout očekávaného výsledku. Vzhledem k tomu,

že se během kampaně pracuje s křehkou důvěrou lidí a existuje zde snaha vzbudit zájem, což dnes vůbec není automatické, kampaně často stojí na emotivních příbězích, tématech, ke kterým má veřejnost blízký vztah a v cílové skupině by měly vytvářet pocit, že se mohou podílet na něčem mimořádném, co má smysl. (Kubáček 2012, s. 26)

Podle Bradové (2005, s. 19) lze v kontextu politických kampaní vymezit čtyři typy kampaní, jež se liší podle počtu zainteresovaných aktérů a témat, na která se zaměřují.

Prvním typem jsou *kampaně spojené s referendy*. Při nich soutěží několik aktérů, všichni se společným tématem. (ibid.)

Druhým typem jsou *informační kampaně* vztahující se k jednomu tématu. Jde o kampaně, ve kterých chce vláda upozornit na nějaký problém (např. kampaň prevence proti rakovině, kampaň proti kouření), nebo potřebuje získat souhlas a podporu pro určitá politická opatření (např. přijetí eura, daňová politika). Do tohoto typu kampaní řadíme také kampaně prosazující určité zájmy (tzv. interest based). Vedou je hlavně zájmové a nátlakové skupiny, případně sociální hnutí. Tyto skupiny se snaží ovlivnit politickou agendu vlády a rámec projednávaných témat. (ibid.)

Dalším typem jsou *image kampaně*, které se týkají pouze jednoho aktéra, se kterým ale přichází celá řada témat (působí na voliče*ky pomocí různých emocionálních výzev). Účelem těchto kampaní je posílit image, věrohodnost a oblibu daného aktéra. (ibid.)

Posledním a snad nejznámějším typem politické kampaně je *kampaň volební*. Ve volební kampani je klasicky velký počet aktérů a každý přináší také velký počet témat. Hlavními cíli volební kampaně jsou: informovat voliče*ky, přesvědčit voliče*ky, posílit stávající podporu a mobilizovat voliče*ky. Volebním aktérům jde přitom o to, aby pomocí kampaně dosáhli volebního úspěchu. (Kubáček 2012, s. 26; Bradová 2005, s. 19)

2.5 Politická hudba

Politická hudba je druhem *funkcionální hudby*. Funkcionální hudba je novodobý hudební termín označující hudbu, která má v první řadě mimoumělecké funkce a těm se přizpůsobuje. (Vysloužil 1995, s. 95) Politická hudba je tedy taková, jejíž funkcí je sloužit politickým účelům nebo je pro politické účely přímo

komponovaná. Nejčastěji jsou to *politické písně* a *politické kantáty*. (Vysloužil 1995, s. 228) Tato práce je zaměřena na populární hudbu, setkáme se zde tedy pouze s *politickou písní*.

Politická píseň je zpravidla jednoduchou melodií a textem, který se věnuje krajní situaci ve společnosti, kdy jedna skupina obyvatel je utiskována druhou a vždy úzce souvisí s politickou a sociální situací ve společnosti. Autorem*kou může být anonym z lidu (husitská píseň), aktivně činný*á člen*ka určitého protestu (Smetana za ruské revoluce), nebo novodobí*é písničkáři*ky. Současné spektrum je velmi pestré jak ve svých tématech, tak v provedeních. Dnes známe politické písně i jako masové písně, protestsongy, nebo dělnické písně. (Vysloužil 1995, s. 95)

2.6 Politické angažmá

Politickým angažmá, nebo také participací v politice je podle Císaře (2008, s. 8) to, co dělají běžní*é občané*ky jako jednotlivci, tj. na mikroúrovni, když se nějakým způsobem aktivně zapojují do politického dění. Tedy buď jsou sami*y politickými činiteli*kami, nebo s politiky*čkami a politickými stranami (čili obecně s politickými subjekty) spolupracují nebo se k politickému dění vyjadřují.

Tato práce bude mapovat, jakými způsoby se dnes čeští*ké hudební interpreti*ky mohou politicky angažovat, tedy do politického dění v Česku jako jednotlivci zasáhnout, nebo se k němu vyjádřit.

3 Způsoby politického angažmá v hudební sféře

V současné České republice už není potřeba bojovat proti okupaci, totalitnímu režimu, nebo cenzuře. (Bóková 2016, s. 5) V tvorbě současných interpretů*tek tedy podobná témata až na výjimky už nenajdeme. To však neznamená, že zmizela potřeba hudebníků*nic se nějakým způsobem politicky vyjádřit. Vztah hudby a politiky lze vnímat v mnoha rozměrech a různých kontextech.

Existuje hned několik způsobů, jak se interpret*ka může politicky vyjádřit, ať už ve své tvorbě, anebo ve veřejném prostoru. Není nutností, aby při politických kampaních vždy docházelo k interpretaci hudby, často se přistupuje také k prezentaci politických myšlenek skrze veřejně známou osobnost. (Bóková 2016, s. 9)

Vyjádření politického postoje v popmusic se může projevit v rovině slovní (texty písní), zvukové (hudební žánr) i vizuální (vzhled hudebníka*nice). Vyjadřovat se lze pozitivně i negativně, skrytě i otevřeně, avantgardně (předvojově) či oportunisticky (ex post), autenticky či neautenticky. (Kouřil 2012, s. 1)

Při tvorbě práce se mi nepodařilo najít v odborné literatuře ucelený přehled všech způsobů a podob politického angažmá. Sestavila jsem tedy vlastní souhrn těchto způsobů, o nichž jsem se dočetla v odborné literatuře. Pokud se dnes hudební interpret*ka chce nějak vyjádřit/zapojit do politického dění, má k dispozici následující způsoby:

1. Vyjádření v hudební tvorbě
  - a. Obecná kritika
  - b. Konkrétní kritika jevu
  - c. Píseň-příběh
  - d. Otevřený dopis
2. Politický aktivismus
  - a. Vyjádření k politické situaci
  - b. Spolupráce se zájmovou skupinou nebo organizací
  - c. Účast na nevolební kampani
3. Spolupráce s politickými subjekty
  - a. Účast na volební kampani
  - b. Veřejná podpora politické strany nebo jedince

- c. Vytvoření volební znělky
- d. Aktivní účast v politice
- e. Účast na propagandě

V následujících kapitolách si jednotlivé způsoby politického angažmá detailněji popíšeme a demonstrováme na konkrétních případech.

3.1 Vyjádření v hudební tvorbě

Prvním způsobem, jak se politicky vyjádřit, je přenést své politické názory do hudební tvorby. Jedná se o dlouhotrvající trend, neboť populární hudba byla dlouhou dobu spojována s politickým protestem. (Street 2003, s. 120)

Autoři a autorky odborných článků na téma hudba a politika shodují v tom, že protest v hudbě hraje specifickou roli zejména u sociálních hnutí. Podle Rosenthala (2003, s. 11) má hudba zjevný význam pro sociální hnutí, jelikož skrze hudbu dokážou jejich účastníci*ce cítit kolektivního ducha a příslušnost k hnutí.

3.1.1 Obecná kritika

Politické satiry nebo stížnosti na aktuální politické dění se otiskly hned do několika hudebních žánrů. Od gospelů zrozených z písní otroků*yn přes soulové písně spojované s bojem za občanská práva až k rapu hudba propůjčila svůj hlas kritice sociální nerovnosti ve společnosti. (Shepherd et al. 2003, s. 299)

Témata mohou být různá. To se odvíjí už od samého faktu, že skrze populární hudbu se v průběhu let vyjadřovaly různé subkultury. Od mods rockerů v 60. letech přes skinheady a punkery v 70. letech po rap a disko v 80. A 90. letech. (Street 2003, s. 121)

U tohoto způsobu politického vyjádření musíme mít na zřeteli, že se nejedná pouze o význam textů písní. Jistě, texty zde hrají velmi důležitou roli, nicméně stejně tak je důležitý i kontext, v němž se daná skladba uvádí. Tedy i při jaké příležitosti a jakým způsobem interpret*ka píseň uvede. A roli může hrát i výsledný zvuk skladby. (Shepherd et al. 2003, s. 300) Podle Streeta (2003, s. 120) se může politický vzdor v hudbě vyjádřit i pomocí oblečení a celkového vzezření interpretů*ek. K tomu uvádí jako příklad swingaře a swingerky v nacistickém Německu nebo rockové kontrakultury v sovětském bloku.

Na Západě se tvářemi této tradice stali například Bob Dylan nebo Woody Guthrie. Guthrie ve svých skladbách nabádal posluchače*ky k tomu, aby zakládali*y

odbory, požadoval rasovou rovnoprávnost, podporoval boj za ochranu životního prostředí a zuřivě protestoval proti fašismu. (Ehrenclou 2022). Dylan se jím nechal v mnohém inspirovat, proslul tedy svou pověstí „druhého Guthrieho“ (Shelton 2021, s. 89). V jeho skladbách zaznívá kritika rasové diskriminace a závodu ve zbrojení. (Rodnitzky 1999, s. 106) Opomenout nelze ani Johna Lennona a jeho protest proti válce ve Vietnamu. V roce 1971, během sedmnáctého roku trvání války, složil Lennon známou píseň *Imagine*, jež se stala ikonickou hymnou této éry. V písni Lennon volá po pacifismu a poukazuje na nesmyslnost války slovy: „*Představ si, že neexistují státy. Není těžké si to představit. Nemít pro co zabíjet, či umírat*“.¹ (Duncan 2013, s. 144)

V tvorbě Madonny můžeme najít zase boj za feminismus. Nenajdeme jej však v textech, nýbrž ve výsledném zvuku písni. Hudební struktura zde slouží jako kritika struktury sociální, odmítající konvenci. (Shepherd et al. 2003, s. 300)

Americký rapper Kendrick Lamar se dotýká tématu boje za občanská práva a policejního násilí na Afroameričanech. Ve svém albu *Damn* zachycuje složitost moderního afroamerického života a získal za něj dokonce Pulitzerovu cenu jako první rapper a hudebník, jenž nepochází ani ze světa klasické hudby, ani z jazzového prostředí. (Lauder 2018)

Zpěvačka Taylor Swift v písni *You Need To Calm Down* zdůrazňuje význam sebelásky a důležitosti přijetí a rovnosti LGBTQ komunity. K písni navíc vznikl videoklip, na němž vystoupilo několik známých členů*ek LGBTQ komunity. Například Ellen Degeneres, Hayley Kiyoko, Todrick Hall, Adam Lambert, skupina The Fab Five a mnoho dalších. Na konci videa Swift žádá fanoušky*ynky, aby podepsali*y petici za zákon o rovnosti pohlaví. (Spruch 2020)

Z našeho prostředí můžeme vzpomenout například tvorbu Karla Kryla, vůbec nejznámějšího českého tvůrce protestsongů a politických písni. Jeho skladby se staly symbolem odporu proti komunistickému režimu. (Rajlichová 2014) On sám se za autora protestsongů nepokládal a říkal, že „*písně neprotestují, jen konstatují. Protestují pouze vlivem doby. To je případ některých mých písniček*“.¹ (Huvar 1999, s. 22) Kvůli své kritice režimu odešel v roce 1969 do exilu. Jeho písně (jako *Veličenstvo kat, Bratříčku zavírej vrátka*) lze označit za expresivní, jednoznačné,

---

¹ V originále: „*Imagine, there's no countries. It isn't hard to do. Nothing to live or die for.*“

všezahrnující a nesoucí s sebou vzdor a protest. Přes Krylův odchod do exilu stále kolovaly v Československu a jejich poslech byl vnímán jako soukromá forma odporu proti komunismu. Sám Kryl se po nástupu Gustava Husáka do funkce 1. tajemníka ÚV KSČ stal personou non grata, a dokonce pomyslným „měřítkem škodlivosti“. Nejhorší, co tehdy hudební*ho interpreta*ku mohlo potkat, bylo označení ve zprávách kulturních referentů*ek, že dotyčný*á „hraje a zpívá na způsob Karla Kryla“. Takové označení totiž automaticky znamenalo vytěsnění interpreta*ky z veřejného prostoru. (Houda 2014, s. 109)

Obecná kritika se vyskytla i v tvorbě Marty Kubišové. Ve spolupráci s Janem Němcem nazpívala Kubišová dva televizní recitály, kde Němec jednotlivé písně zamýšlel jako „minifilmy“. (Papežová 2018, s. 85) Druhý z recitálů se natáčel v roce 1969 a obsahuje pět písní: *Proudy*, *Magdalena*, *Ring-o-ding*, *Mamá*, *Hej Jude*, které díky kombinaci textů a filmového zpracování plného symbolismu vytváří mozaiku odrážející pocity a nálady v tehdejší Československu. Mají silný pacifický apel a měly by být nositeli poselství pravdy a lásky. (Papežová 2018, s. 88)

Ze současných českých hudebních interpretů*tek uveďme písničkáře Tomáše Kluse. Ten do svých textů promítá protest proti poměrům v české společnosti (*Pámubohu do oken*). Klus ovšem není zdaleka na české scéně jediný. Díky pluralitě myšlení a svobodě slova se kritika jednání politiků*ček, či stížnost na určitou situaci objevuje i v tvorbě interpretů jako Bratři Ebenové, Lucie, Jaromír Nohavica a mnoha dalších. (Bóková 2016, s. 10) Témata kritiky jsou různé. Zpěvák Xindl X na desce *Čecháček Made* kritizuje současnou českou společnost, která by se chtěla vrátit do dob totality (Rozšafná 2014), v písni *Colorado* od skupiny Kabát zaznívá kritika toho, že v této zemi „všichni kradou“, Ewa Farna v písních *Mám boky jako skříň* a *Tělo* odsuzuje body shaming. (Benediktová 2021)

Stejně jako s protestem je populární hudba spojována také s nacionalismem. Skrze populární hudbu si lidé tvoří jakousi kolektivní, či přímo národní identitu. Do hudby se tak dostávají nacionalistické, někdy až extremistické tendence. (Shepherd et al. 2003, s. 300) V českém kontextu lze jako příklad uvést tvorbu kapely Ortel, jejíž skladby jsou namířené mimo jiné proti muslimům*kám a Romům*kám, nebo skinheadské kapely jako Orlík, Braník, Krátký proces, Tři sestry či Valašská liga. (Segi 2015, s. 1473) Případně lze zmínit kontroverzní písně Jaromíra Nohavici *O Arabovi* a *Dežo*, za něž sklídl z řad veřejnosti vlnu

kritiky. (Kuča 2016) Proti imigrantskou píseň *Evropo dýchej* má na svém repertoáru zase kontroverzní česká zpěvačka Olivie Žižková. (Globe24.cz 2017)

3.1.2 Konkrétní kritika jevu

Ve tvorbě se však nevyskytuje pouze obecná kritika. Někteří*é tvůrci*kyně do svých skladeb promítají i kritiku konkrétního jevu, nebo události.

Známa je například píseň německé hardrockové skupiny Scorpions s názvem *Wind of Change* (Vítr změn) z roku 1990, která oslavuje politické změny ve Východní Evropě jako pád Berlínské zdi. (Shepherd et al. 2003, s. 300)

Velkou vlnu reakcí s sebou přinesly události 11. září 2001. Události tohoto dne se otiskly do skladeb amerických hudebníků*nic napříč různými hudebními žánry. V populární hudbě se reakce na 11. září 2001 velmi viditelně promítly do alba *The Rising* od Bruce Springsteena. Texty písní jdou přímo k jádru této tragédie a každá píseň popisuje různé reakce lidí, kterých se událost nějakým způsobem dotkla. Springsteen tak ve skladbách pečlivě zachycuje momenty smutku, popisuje zážitky hrdinů*ek a záchráněných, a také zmiňuje ztráty, které události přinesly. (Gengaro 2009, s. 26)

Po sametové revoluci, kdy nastalo mnoho zvrátů ve společnosti, vyvstaly i otázky, zda není najednou volnosti moc a jestli Československá společnost funguje po pádu totality tak, jak by měla. Tyto otázky ohledně fungování společnosti a světa obecně v té době viděl i Petr Ulrych. Je oťřesený z vývoje a stavu morálky a demokracie, a to se odráží i v textech jeho písní. V roce 1993 mu vychází album s názvem *Bílá místa*. Zde nalezneme skladby kritizující prázdnotu společnosti (*Jdeme a často bloudíme, Víme, že nic nevíme*), skladby s ekologickou tematikou (*Havárie ropných tankerů*) nebo skladby kritizující konzum (*Vyšší princip*). (Sup 2008, s. 78–82)

Později jsme na české scéně mohli zaznamenat kritiku vlády někdejšího premiéra Andreje Babiše za postup při koronavirové krizi. Tato kritika zaznívá v písni *Lockdown* z dílny českého písničkáře Tomáše Kluse. V písni se snaží poukázat na to, že vláda během krize nevěděla, jak se zachovat, a tak místo konstruktivního řešení přišly přehnané zákazy a omezení. Na melodii *Rozvíjej se poupátko* z pohádky *Pyšná princezna* zde Klus kritizuje Babiše slovy: „*Odvola, co odvolal, slibuje, co slíbil, milionkrát dokola, Andy to je břídil.*“ (Bukáčková 2021; Brožovská 2020) Vedle Babiše Klus kritizuje i činy Miloše Zemana. V roce 2021

Klusovi vyšlo první čistě politicky zaměřené album s názvem *ČAUČESKU*. (Strakatý 2021). Na toto album umístil písně odrážející kauzy obou zmíněných politiků. Už sám název *ČAUČESKU* je potom parafrází na Babišovu zdravici svých příznivců*kyň „Čau lidi“ a odkazuje rovněž na popraveného komunistického rumunského diktátora Ceaușesca. (Bukáčková 2021)

Andreje Babiše a postup jeho vlády během pandemie kritizoval i Xindl X, který složil píseň upozorňující na nedostatek roušek. V ní zpívá následující: „*Že je šijeme, Babiš se diví, a do médií tvrdí věci nepravdivý. Jsme mu vážně všichni k smíchu. Ale co naplat, roušku si spíchnu*“. Po vydání písně však zpěvák sklídl vlnu kritiky. Jeho fanoušci*ynky se rozdělili*y na dva tábory, a zatímco jedni okomentovali píseň slovy jako „trefná“ nebo „výstižná“, druhý tábor se do zpěváka, především na sociálních sítích, ostře navážel a píseň odsoudil. (Veškrnová 2020)

Kritikem Miloše Zemana je i písničkář Honza Jícha. Svoji prvotinu *Hlas pro Schwarzenberga* nazpíval pro motivaci lidí, aby nevolili Miloše Zemana, ale právě Karla Schwarzenberga, neboť „*kníže je lidu blíže*“. Poté, co Zeman přesto volby vyhrál, vydal Jícha píseň *Balada o hradu*, v níž lituje, že má prezidenta, kterého nevolil a vzpomíná na všechny špatné vůdce v české historii. Zároveň však tvrdí, že nesmíme ztrácet naději, neboť „*žádný špatný vůdce zatím nevládl navěky*“. (Kadlecová 2016)

Dalším příkladem reakcí na určitý jev může být projekt *#nevzdamse*, při němž se sešly dvě desítky hudebníků*nic z Česka, Ruska, Běloruska a Ukrajiny. Čtyři dny po vypuknutí Rusko-Ukrajinské války společně nazpívali*y písně *Objimi* a *Bez boju* kultovní ukrajinské rockové kapely Okean Elzy v aranžmá Igora Ochepovského. Projekt, kterého se z řad českých interpretů*tek zúčastnili*y David Koller, Lenka Dusilová, Michal Pavlíček, Monika Načeva, Igor Orozovič, Šimon Marek a Jan Forest, měl být jednak vyjádřením kritiky války, ale také poukazovat na situaci Rusů*ek a Bělorusů*ek, kterým hrozí za podporu Ukrajiny přísné potrestání. (Bezr 2022; Dvořák 2022) Michal Pavlíček o projektu uvedl následující: „*Jsem rád, že můžu aspoň zařvat na kytaru a poslat Putinovi tenhle vzkaz, že nebudeme tolerovat vraždění a nenávisť a že chceme Ukrajině pomoci. Hudba útočí na emoce a to nás může mobilizovat a povznést.*” (Bezr 2022)

Ke kritice války na Ukrajině se připojili také další. Tomáš Klus, v písni s názvem *Ukrajino*, kterou nazpíval jak v češtině, tak v ukrajinštině, nevyjadřuje přímo kritiku ruské agrese. Nesouhlas s napadením Ukrajiny je zde vyjádřen obdivem odvahy Ukrajinců*ek. (iDnes.cz 2022c) Jaroslav Hutka v písni *Ukrajina* popisuje, že ruští vojáci dobývají Ukrajinu pro svého prezidenta. Poukazuje na to, že situace se vyhrocuje již od anexe Krymu v roce 2014. Vzpomíná i na českou historii, které se události na Ukrajině v mnohém podobají. (Kabourková 2022) Pokáč v rámci svého pořadu *Pokáčovy rychlovky* uvedl písně *Putin je vrah* a *Jestli nás Rusko obsadí*. V nich popisuje Putinovy válečné zločiny a vyjadřuje přesvědčení, že pravda láska porazí Putinovu lež a nenávist. (Frekvence 1 2022) Pokáč se v tomto pořadu vyjadřuje vždy k aktuálnímu dění, politiku nevyjímaje (roušky, kauza diplomové práce ministryně Malé, kauza sexuálního násilí Dominika Feriho), přestože podle vlastních slov původně politiku do své tvorby začlenit nechtěl. (Kocian 2021) Nutno dodat, že *Pokáčovy rychlovky* nejsou jediným pořadem, kde písničkář reflektuje aktuální politické dění. Stejný formát mají také *virtuálky* Jaromíra Nohavici. V jedné z nich s názvem *Počkáme, co řekne* Nohavica kritizuje západní státy za jejich neschopnost učinit rozhodnutí bez konzultace se Spojenými státy. (Dluhý 2022)

3.1.3 *Píseň-příběh*

Specifickou formou, kdy se politika dostává do hudební tvorby, je potom tzv. *píseň-příběh*. Tímto označením chápeme situaci, kdy v rámci jedné písně hudební interpret*ka vypráví celistvý a uzavřený příběh. Ten může odkazovat na konkrétní historickou událost, nebo odrážet aktuální dění ve společnosti.

Konkrétní historickou událost přiblížil v písni *Biko* interpret Peter Gabriel. Skladba odkazuje na událost z roku 1977, kdy byl v politické vazbě zavražděn vůdce hnutí odmítajícího apartheid – jihoafrický aktivista Stephen Biko. O Bikově smrti reflektovala média po celém světě. Tak se o události dozvěděl i Peter Gabriel, který se posléze Bikovým životem a okolnostmi jeho smrti začal důkladně zabývat. Následně složil právě píseň *Biko* a skladba měla neobyčejný dopad. Jednak se stala zdrojem odvahy a odhodlání pro odpůrce*kyně apartheidu, ale také volala po mobilizaci proti vládě Jihoafrické republiky. (Drewett 2007, s. 39) Píseň se stala neoficiální hymnou pro boj proti apartheidu a Gabrielovi se tak podařilo vytvořit pomyslnou linku mezi tím, co je v jeho tvorbě a čemu sám politicky věří. Během

své kariéry spolupracoval s několika organizacemi podporující lidská práva. (Drewett 2007, s. 47)

Inspirací skladby *Jeremy* od skupiny Pearl Jam se stal Jeremy Wade Delle. Delle byl student střední školy, který se v roce 1991 během hodiny angličtiny před zraky své třídy zastřelil. V textu písně není odkazováno pouze na samotný akt sebevraždy, ale i na okolnosti, za kterých se stal. Vina je zde připisována lhostejnosti rodičů, která časem zapříčinila chlapci psychickou újmu. (Thierbach-Mclean 2020, s. 8) Píseň *Pride (in the Name of Love)* skupiny U2 vzpomíná atentát na Martina Luthera Kinga. Skladba popisuje, že byl 4. 4. 1968 zastřelen v americkém městě Memphis. Rovněž ale poukazuje na to, jakého úspěchu v boji za občanská práva se Kingovi v jeho životě podařilo dosáhnout. (Martinez 1994, s. 262)

Americký zpěvák Sting zase upozornil na odvahu chilských žen při odporu proti Pinochetově režimu. V roce 1989 tyto ženy veřejně zatančily národní tanec *cueca*, jenž se tradičně tančí v párech a v barevných šatech. Jako výraz odporu a upozornění na „ty chybějící“ však ženy zvolily černo-bílé šaty a tančily samy. Jejich odvaha, rozhodnost a kreativita inspirovaly lidi po celém světě a zmíněné události se tak promítly i do Stingovy písně *They Dance Alone*. Ve skladbě interpret mimo jiné oslovuje přímo chilského diktátora s tím, že peníze na jeho zbraně a mučení jednou dojdou a ať si představí i svoji matku tančit s „neviditelným synem“. Píseň se brzy stala velmi populární a vzniklo i několik coververzí, například od Joan Baez a Holly Near. (Bacic 2013, s. 8)

Z českého prostředí můžeme zmínit *píseň-příběh* s názvem *Havlíčku, Havle* od Jaroslava Hutky. V roce 1977 se v Československu vydal manifest Charta 77. Jedním z autorů a prvních signatářů byl Václav Havel, kterého brzy na to zatkla Státní bezpečnost. Právě Havlovo zatčení bylo podmínkou pro Hutku, aby skladbu *Havlíčku, Havle* napsal. Po vydání písně měl Hutka problémy s StB. U výslechnů měl vysvětlit, o kom se v písni zpívá. Hutka, i když v písni zpíval primárně o Havlovi, u výslechu uvedl, že píseň pojednává o českém spisovateli Karlu Havlíčku Borovském, který sám sebe ve spisech označoval jako „Havla“. Poté, co příslušníci StB prostudovali spisy Borovského a potvrdili Hutkovu výpověď, písničkář byl z vězení propuštěn. Po pěti měsících byl z vězení propuštěn i sám Havel a Hutka mu tak mohl píseň zahrát osobně. (Dědek 2011)

3.1.4 Otevřený dopis

Otevřený dopis obecně chápeme jako text ve formě dopisu adresovaný konkrétní veřejně známé osobě, nebo široké veřejnosti. Zabývá se často nějakým sociopolitickým problémem a jeho cílem je protest, žádost, odůvodnění, prohlášení, a hlavně kolování mezi veřejností a rozšíření povědomí o daném problému. (Künzler a Reuster-Jahn 2012, s. 92)

S nástupem rádia a gramofonu se otevřela nová cesta, jak otevřené dopisy distribuovat pomocí médií. V roce 1941 tak vznikl první *otevřený dopis* formou písně. Skladbu s názvem *Dear Mr. President* nazpívala folková skupina Almanac Singers v reakci na japonský útok na Pearl Harbour. (Künzler a Reuster-Jahn 2012, s. 93)

Mnohé hudební *otevřené dopisy* pochází z řad hudebních interpretů*ek se společensky kritickým profilem. Typicky jsou to interpreti*ky žánrů reggae nebo rap. Interpreti Johnny Osbourne a YT oba vydali skladbu s názvem *Mr. Politician* kritizující korupci a lhostejnost politiků*ček k nižším sociálním třídám. Několik *otevřených dopisů* přišlo z řad rapperů, upozorňujících na těžkosti neprivilegovaných, odsuzujících válku v Iráku a další. V protiválečné skladbě *Dear Mr. President* rapper Fredwreck prezidenta obviňuje ze lži. (ibid.)

Ani komercializovaná populární scéna se ale *otevřeným dopisům* nevyhýbá. V roce 2006 zpěvačka Pink spolu s Indigo Girls vydaly píseň *Dear Mr. President*, jejímž adresátem byl tehdejší americký prezident George W. Bush. Interpretky mu v písni vyčítaly lhostejnost vůči znevýhodněným. (ibid.)

Z české hudební scény lze jako příklad uvést Jaromíra Nohavicu s písní *Pane prezidente*. V té se Nohavica obrací k tehdejšímu českému prezidentovi Václavu Havlovi a předkládá mu svoji stížnost. Popisuje všechny zlé věci, jež se mu jako zklamanému občanovi v životě dějí a naléhá na prezidenta, aby využil své moci a podmínky v zemi zlepšil. Odvolává se přitom i na události sametové revoluce: „*pro co jiného jsme přeci zvonili klíčkema na náměstí?*“ (Hrubcová 2011, s. 50)

3.2 Politický aktivismus

Podle Císaře (2008, s. 8) je politický aktivismus souborem aktivit obhájců*kyň určitých politik, nebo sociálních hnutí na úrovni politických organizací.

Jedná se tedy o aktivity, kdy jedinec spolupracuje se zájmovou skupinou nebo organizací, podílí se na kampani, nebo vystupuje sám za sebe se snahou docílit politických a ideologických cílů, plánů či programů.

Známým osobnostem, a tedy i hudebním interpretům*kám, jde v tomto případě o možnost vyjádřit se k politickým i mezinárodním otázkám. Zapojují se do podpory míru, lidských práv, životního prostředí nebo spravedlnosti. Dříve se celebrity obecně zapojovaly především finanční podporou, v posledních letech se však více soustředí na zviditelnění daných témat. Aktivismus známých osobností je důležitý zejména proto, že díky nim se témata daří úspěšně popularizovat a komunikovat jak směrem k veřejnosti, tak i ke konkrétním politikům*čkám, kteří*é mohou reálně situaci změnit. (Procházková 2015, s. 26)

Do této kategorie spadají například „mírové akce“ Johna Lennona a Yoko Ono. První z nich byl *Postelový mír* v Amsterdamu (Amsterdam Bed Peace), kdy manželé několik dní strávili v posteli a vzývali mír. Mnohem větší odezvu mělo potom rozesílání žaludů hlavám států s prosbou o jejich zasazení jako symbol míru. Podle Lennonových vlastních slov tehdy mnoho politiků*ek výzvu přijalo a strom následně zasadilo. (Wenner 2002, s. 55)

Petr Salamon ve své kvalifikační práci uvádí, že československá alternativní hudební scéna za dob komunismu silně poukazovala na důležitost ochrany životního prostředí. Ve svém výzkumu uvádí: „*Environmentální motivy jsem našel skoro ve všech sledovaných scénách alternativní kultury, to znamená v undergroundu, alternativě, punku, hardcoru i folku. Ve větší míře se tématem zabývaly kapely pohybující se na hranici alternativní kultury a oficiální scény, jako například kapely Olympic a Katapult.*“ (Salamon 2011, s. 51)

Ze současných interpretů*ek uveďme Davida Kollera a jeho dobrovolnickou činnost po vypuknutí Rusko-Ukrajinské války. Koller si půjčil dodávku a se svojí ženou jeli na ukrajinské hranice pomáhat. Interpret to uvedl na svůj profil na Instagramu a vyzval své fanoušky*ynky, ať se mu neváhají ozvat v případě, že mají na hranicích příbuzné, které potřebují dostat domů. Okamžitě se mu začalo dostávat velkého uznání a podpory. Koller, který se obecně k politice vyjadřuje více než ostatní hudební interpreti*ky už před časem zdůraznil, že v otázce politiky by „*umělci neměli zůstat stranou*“. (iDnes.cz 2022b)

Dalším příkladem je sociální angažovanost skupiny Please The Trees. Kapela je známá tím, že pokud na nějakém místě koncertuje poprvé, součástí návštěvy je i zasazení stromů. V minulosti spolupracovali například s o.p.s. Elpida, nebo se stali součástí boje za zachování divočiny na Šumavě. (Veselý 2015) Ve druhém zmíněném příkladu zorganizovala kapela v pražském Lucerna Music Baru dobročinný koncert, který měl jednak lidi informovat o problematice kácení lesů v Národním parku Šumava, ale také se kapela následně vzdala honoráře a peníze věnovala Hnutí DUHA. (Vedral 2014)

3.2.1 *Vyjádření k politické situaci*

Jako určitou formu politického aktivismu můžeme vnímat i situace, kdy se hudební interpret*ka veřejně vyjádří k politické situaci, politickému nebo společenskému jevu, nebo je projev jiným způsobem politicky ovlivněn a motivován.

Takovým příkladem je americký rapper Kanye West. Ten pronesl několik antisemitských výroků, což s sebou přineslo i patřičnou odezvu. West dlouhodobě spolupracoval se společností Adidas, po jeho antisemitských výrocih se však Adidas dostal pod tlak jakožto německá firma v minulosti spojována s nacisty. Adidas tedy vydal prohlášení, že jako společnost striktně odmítají antisemitismus a spolupráci s Westem rozvázali. Interpret tak přišel o obchod představující částku 1,5 miliardy dolarů. (Voytko 2022)

Taylor Swift se v roce 2018 vyjádřila k rasové a genderové diskriminaci v USA: „*Věřím v boj za práva LGBTQ a v to, že jakákoli forma diskriminace na základě sexuální orientace nebo pohlaví je špatná. Věřím, že systémový rasismus, který v této zemi stále vidíme vůči lidem jiné barvy pleti, je děsivý, odporný a bohužel i rozšířený.*“ Někteří*é její fanoušci*ynky reagovali*y slovy, že se cítí zrazeni*y a že by se zpěvačka měla věnovat raději hudbě. Donald Trump se dokonce nechal slyšet, že nyní má její hudbu rád „o 25% méně“. K politické situaci se Taylor Swift od roku 2018 vyjadřuje často, přestože jí její manažer záměr rozmlouval s tím, že tak může přijít o polovinu svých fanoušků*ynek. (Spruch 2020; anon. 2023)

Problém s antisemitskými názory má bývalý člen kapely Pink Floyd Roger Waters. Ten zase vyzývá ostatní umělce*kyně k neúčinkování v Izraeli. Pomocí lži a zkreslení popisuje Izrael jako rasistický a utlačující stát a dokonce ho přirovnává

k nacistickému Německu. Kromě antisemitismu se Watersovi vytýkají i jeho mysogynní postoje a příklon k Vladimíru Putinovi. (Toporovsky 2023)

Nedostatečný distanc od ruského prezidenta měl dopad i pro českého písničkáře Jaromíra Nohavicu. V roce 2018 od Putina obdržel Puškinovu medaili určenou ruským i zahraničním občanům*kám, kteří*é se významně zapsali*y v kultuře. Když ji Nohavica ani na základě války na Ukrajině nechtěl vrátit, zrušilo se mu hned několik koncertů právě z důvodu nedostatečné distance vůči ruskému prezidentovi. Nohavica na rušení koncertů z politických důvodů reagoval na sociálních sítích slovy „*Narozen v komunismu, umřu v komunismu.*“ a dodal: „*Lidé, kteří mě chtějí slyšet, si mě vždycky najdou. I když to budou mít trochu těžší.*“ (Rachůnková 2022)

Svémi antikomunistickými názory a častým vyjádřením k politické situaci je znám také David Koller. V rozhovoru pro Idnes.cz na otázku, zda existuje nějaká hranice, za niž by umělec*kyně v prezentaci svých politických názorů neměl*a zacházet, Koller uvedl: „*Když má někdo takovou práci, při které je na pódiu, proč by nemohl taky říct svůj názor? A já se cítím povinen o některých věcech mluvit, protože mám pocit, že lidé mají krátkou paměť a nechají se ovlivnit tím, co napíšete. Protože co je psáno, to je dáno. A navíc, když tady má nějaký frajer půlku médií, tak kam to asi tak může vést.*“ (Müllerová 2015)

3.2.2 Spolupráce se zájmovou skupinou nebo organizací

Zájmové skupiny jsou v politice nepostradatelní aktéři, kteří sice stojí stranou zájmu a nesnaží se získat moc, ale i tak se aktivně podílejí na politickém procesu. Zájmové skupiny sdílejí s politickými stranami hned několik společných prvků. Zásadně se ale od politických stran liší tím, že nemají ambici získat politickou moc. Jde jim o to, vyvíjet tlak na ty, kteří jsou u moci a prosadit si své zájmy. (Novotný 2009, s. 133)

Zájmové skupiny nejednají pouze se zástupci*kyněmi státu, ale obracejí se také na ostatní zájmové skupiny a organizace, nebo na samotnou společnost. (Novotný 2009, s. 135) Ukázkovým příkladem takové organizace je Amnesty International. Jedná se o mezinárodní nevládní organizaci, která slouží k ochraně lidských práv a svobod. Její snahou je napomáhat osvobození těch, kteří nijak nepoužívají ani nepropagují násilí a jsou pronásledováni z důvodu svého politického přesvědčení, barvě pleti, náboženství, nebo původu. (Adamová et al. 2001, s. 4)

Právě s Amnesty International spolupracoval zpěvák Bruce Springsteen, který v roce 1988 pro tuto organizaci odzpíval turné *Human Rights Now!*. Pro turné bylo významné nejen to, že na jednotlivých koncertech vystoupil, ale také fakt, že se během nich vyjadřoval k politickým poměrům v USA. Kritizoval například to, že se stát nestará o bezdomovce*kyně, nebo že stále nejsou rovná práva pro všechny rasy. (D'Amore 2007, s. 165) Kromě Springsteena uspořádal turné pro Amnesty International také Sting. (Street 2003, s. 122) Americká zpěvačka Taylor Swift zase uspořádala dobročinnou sbírku pro organizaci March For Our Lives usilující o podporu legislativy pro kontrolu zbraní. (Spruch 2020)

V českém prostředí můžeme zmínit dlouhodobou podporu kampaně *Různé rodiny, stejná práva*, kterou podpořily zpěvačky Marta Kubišová a Marta Jandová. Kampaň usiluje o možnost osvojení dítěte partnera*ky v registrovaném partnerství. (Procházková 2015, s. 26)

3.2.3 Účast na nevolební kampani

Podle Slovníku politického managementu a volebního marketingu je kampaň sérií sdělení se společným tématem a myšlenkou a dohromady tvoří integrované marketingové sdělení. Cílem každé kampaně je změnit chování a postoje těch, na něž je zaměřena, tedy cílovou skupinu kampaně. Cílovou skupinu si zadavatelé*ky kampaně určí podle obsahu sdělení a jeho intenzity a je definována demografickými, socioekonomickými a geografickými parametry. (Kubáček 2012, s. 25) Při spolupráci na kampani je hudba hybnou silou, která má lidi vést ke společnému cíli. (Shepherd et al. 2003, s. 300)

Hudební interpreti*ky svojí účastí na kampani pomohou celou kampaň zviditelnit a motivovat své fanoušky*yanky, aby ji podpořili. Příkladů, kdy k takovým spolupracím na kampaních neziskových organizací nebo společenských hnutí docházelo, je hned několik. Lze zmínit například benefiční koncerty Live Aid, Live 8, koncert George Harrisona pro Bangladéš, iniciativu Emmylou Harris proti používání pozemních min a další. (Street 2003, s. 122)

V Česku bylo možné pozorovat spolupráci hudebních interpretů*tek s organizací Greenpeace, která se zasazuje o ochranu životního prostředí a působí v 55 zemích světa. (Greenpeace 2023) Při příležitosti výročí 30 let působení Greenpeace v České republice se organizace rozhodla připravit kompilaci *Soundtrack pro planetu*, na kterou věnovali svou skladbu například Ben

Cristovao s Lukášem Turzou, Josef Sedloň & Sonority a Himalayan Dalai Lama. (Česnek Marcinová 2022) V září 2022 potom hudebníci*ce kompilaci pokřtili*y na benefičním *Koncertu pro planetu*, který se uskutečnil 16. 9. 2022 v Kasárnách Karlín v Praze. V rámci koncertu vystoupili*y Lenka Dusilová, Barbora Poláková, Himalayan Dalai Lama, Jan 2 & Charlie One a DJové Lukas Turza a IM Cyber. (Marek 2022)

Další uveďme kampaň *Hrajem Tibetsky* pořádanou organizací Brontosauři v Himálajích. V rámci této kampaně bylo snahou organizovat společné koncerty tibetských/ladackých a českých hudebníků*ic s cílem představit tamní umělce*kyně českému publiku. První ročník kampaně proběhl v roce 2016, kdy na sedmi koncertech skupiny Zrní vystoupil vždy i tibetský zpěvák Loten Nanling. Na základě této spolupráce byl Loten následně pozván i na festival Colours of Ostrava. (Brontosauři v Himálajích 2018) V rámci druhého ročníku naproti tomu vycestovala zase česká interpretka Iva Bittová do Malého Tibetu, kde spolupracovala s nomádkým hudebníkem Ančukem. Během své návštěvy Malého Tibetu se také setkala se 14. Dalajlámou, když ho při návštěvě místní školy přivítala písní *Ej Lásko, Lásko*. (ibid.)

Další kapelou zapojenou do nevolební kampaně je kapela Zelené koule. Kapela, která ve své tvorbě často zmiňuje témata ochrany životního prostředí nebo genderu, podpořila v roce 2019 kampaň *Hlava na hlavě* organizace NESEHNUTÍ. Kampaň s cílem plošného zákazu chovu hospodářských zvířat v klecích podpořila kapela stejnojmennou písní *Hlava na hlavě*. (Facebook 2019)

Několik českých hudebních interpretů*ek se zapojilo rovněž do demonstrací na pražské Letné pořádaných spolkem Milion chvilek pro demokracii. Cílem spolku je podpora a kultivace demokratické kultury, občanské angažovanosti a veřejné diskuse v České republice. (Milion chvilek pro demokracii 2023) Na podzim 2019 spolek uspořádal demonstraci kvůli údajnému střetu zájmů tehdejšího premiéra Andreje Babiše. Demonstraci podpořilo hned několik interpretů: Tomáš Klus, Vladimír Mišík, Jaroslav Hutka a Jaroslav Uhlíř se Zdeňkem Svěrákem. (Vltavský 2019)

V reakci na Rusko-Ukrajinskou válku se uspořádal koncert Společně pro Ukrajinu. Dne 3. 4. 2022 se tak na Letenské pláni sešlo cca 5000 lidí, pro které zahráli*y: Mirai, Chinaski, Pražský výběr, Tomáš Klus, Marie Rottrová, Jaroslav

Hutka, Michal Hruža, Klára Vytisková, Mig 21, Česká filharmonie, Sbor Národního divadla a další. (Anon. 2022; Vebr 2022)

Ukrajinu chtěl podpořit také Jaromír Nohavica. V Ostravě-Porubě vystoupil s úmyslem věnovat výtěžek z koncertu na podporu Ukrajiny skrze organizaci Člověk v tísni. Kvůli jeho předešlým aférám (spojení s StB, medaile od Putina) se od něj však organizace distancovala a spolupráci odmítla. (Dluhý 2022)

3.3 Spolupráce s politickými subjekty

V této kapitole práce odkrývá způsoby, kdy se hudební interpreti*ky angažují tak, že přímo či nepřímo spolupracují s politickými subjekty.

3.3.1 Účast na volební kampani

Účast na volební kampani, na rozdíl od veřejné podpory daného politického aktéra, hudební interpreti*ky nemusí nutně spojovat se svými vlastními politickými preferencemi. Pro *účast na volební kampani* bývají často najímáni. Pro tyto účely potom buď z vlastního přesvědčení, nebo právě díky příslibu finančního zisku, propůjčují svoji hudbu politickým aktérům, nebo se aktivně účastní jejich propagačních aktivit. (Bačuvčík 2014, s. 195)

Podle Lebedové (2013, s. 35) si politici a političky uvědomují, že „*potřebují oslovit voliče zábavnější a mediálně přijatelnější formou. Objevují se proto i v různých zábavných show a snaží se často komunikovat svou image, styl a politiku také skrze populární kulturu. V kampaních si najímají hvězdy show-businessu, sportu, či kulturního života, aby je podpořili.*“

Jedním způsobem, jak se do volební kampaně zapojit, je poskytnout politickým subjektům svoji hudbu. Jde tedy o využití již existující skladby pro potřeby kampaně. (Bóková 2016, s. 11) Na české politické scéně takto využili píseň *Modrá je dobrá* skupiny Žlutý pes v roce 1998 autoři*ky volební kampaně ODS. Autor písně, Ondřej Hejma, k tomu uvedl, že píseň ke kampani poskytl bezúplatně. ODS ji používala téměř na všech volebních mítincích, volby však prohrála a Hejma s odstupem času prohlásil, že „*hudba do politiky zkrátka nepatří*“. (Dědek 2012a) ODS také pro svoji kampaň využila píseň Jaromíra Nohavici *Seuru na euro* o nechuti ke společné evropské měně. Poté, co strana získala autorovo povolení, vytvořila k písni vlastní spot a zveřejnila jej na internetu. (Bóková 2016, s. 11) Strana ČSSD v roce 2010 získala povolení

pro účely své volební kampaně využít píseň *Můj čas* Hany Zagorové, Stanislava Hložka a Petra Kotvalda známou ze seriálu *Sanitka*. Strana si píseň vybrala proto, že jedním z jejich stěžejních předvolebních témat je zdravotnictví. (Nosálková et al. 2010) Ve stejných volbách použila ČSSD pro kampaň i píseň *My jsme ten správněj tým* od Michala Davida. Interpret pro stranu píseň i sám zazpíval na volebním mítinku v Teplicích a vyjádřil straně svoji podporu. (Lidovky.cz 2010) V prezidentských volbách v roce 2023 zase hrála podstatnou roli píseň *Jednou budem dál* skupiny Spirituál kvintet. Píseň využil volební štáb Petra Pavla a zněla téměř na všech jeho předvolebních mítincích. Stejně tak zazněla i v den finále, kdy ji ve volebním štábu Petra Pavla interpretoval Ondřej Ruml. Po zvolení Petra Pavla prezidentem bývalí*é členové*ky Spirituál kvintetu píseň zazpívali*y na jeho inauguraci. (ČTK 2023)

Vedle poskytnutí hudby pro politické účely, je známým způsobem zapojení hudebních interpretů*tek do volební kampaně, jejich vystoupení na koncertu, či jiném happeningu pořádaném politickým aktérem v rámci kontaktní kampaně. Králiková (2014, s. 113) k tomu uvádí: „*Významnou částí kontaktní kampaně byly v minulosti velké mítinky na náměstích anebo v kulturních domech. Na mítinku obvykle vystoupil nějaký známý podporovatel, zpravidla hudebník. [.....] Takový mítink stál mnoho finančních prostředků, ale pokud strana neměla takovou akci alespoň v každém krajském městě, jako by ani kampaň nedělala.*“

Králiková dále uvádí, že tato forma se již z kampaní pomalu vytrácí a nahrazují ji jiné, ne tak okázalé, a tedy ne tak drahé varianty kontaktní kampaně. (ibid.)

Stále však v českém prostředí můžeme účast na kontaktní kampani pozorovat. A to nejčastěji právě v podobě, kdy se hudební interpret*ka účastní mítinků volební kampaně a vystupuje na nich. V roce 1996 tak na předvolebním mítinku Občanské demokratické aliance (ODA) zahrál dokonce americký zpěvák Chuck Berry společně s interpretem Slávkem Janouškem a skupinami Druhá tráva a Progress 2. (SME.sk 1996)

Známa je dále spolupráce zpěváka Michala Davida s politickou stranou ČSSD, kdy při několika volbách podpořil jejich volební kampaň právě vystoupením na mítincích. (Bačuvčík 2014, s. 196) Podle svých slov je však politicky nezávislý

a stranu podpořil čistě z toho důvodu, že si jeho vystoupení objednali a dostal náležitý honorář. (Ulmanová 2008)

Pozoruhodná byla účast hudebních interpretů*tek na volebních kampaních posledních dvou prezidentských voleb. V roce 2018 vznikla série koncertů na 25 místech v Česku jako vyjádření podpory Jiřího Drahoše. Na největším z nich v pražské Lucerně vystoupilo přes 20 českých hudebních interpretů*tek. Mezi nimi například Ondřej Brzobohatý, Petr Janda, Marta Jandová, Dan Bárta, Leona Machálková, Matěj Ruppert nebo kapela Mig 21. (Česká televize 2018) Stejný trend potom následoval v prezidentských volbách 2023. Během ledna 2023 se uskutečnila série koncertů a kulturních akcí *Pro Pavla*. Tyto koncerty se konaly v Hradci Králové, Pardubicích, Liberci, Chebu, Benešově, Jihlavě, Kolíně, Pelhřimově, Turnově, Brně a v Praze. (Facebook 2023a) Pražský koncert nesoucí název *Koncert pro Pavla* byl vůbec největším z těchto akcí. Konal se v neděli 22. 1. 2023 v Lucerna Music Baru. Účastnilo se jej 35 hudebníků*ic a dalších osobností. Mezi nimi například Janek Ledecký, Radek Banga, Xindl X, Bára Basiková, Adam Mišík, Ondřej Ruml, Pavel Callta, Dáša Zázvůrková, Circus Brothers a další. (Štrachová 2023; Facebook 2023b)

3.3.2 Veřejná podpora (politické strany nebo jedince)

Politické strany si v posledních letech začaly uvědomovat význam podpory známých osobností. *Veřejná podpora* (neboli endorsement) je veřejné vyjádření podpory politické straně, nebo konkrétnímu jedinci známou osobností (například umělec*kyně, nebo sportovec*kyně). Tento způsob podpory se zejména v České republice hojně rozšířil v roce 2012. V tehdejších prezidentských kampaních téměř každý z kandidátů*ek usiloval o to, aby ho někdo ze známých osobností ve volbách podpořil. (Šíma a Králiková 2014, s. 133)

Tato forma je běžná jak u nás, tak v zahraničí. Například v amerických prezidentských volbách v letech 2008 a 2012, celebrity z řad hudebních interpretů*tek napříč žánry vyjádřily (převážně na sociálních sítích) podporu některému z kandidátů*ek. (Garlitz a Sinnreich 2014, s. 861)

Podle Králikové (2014, s. 133) je nejlepší způsob, jak vyjádřit podporu, takový, který vznikne spontánně a šíří ho samy osobnosti. Nejen že takovým způsobem působí podpora věrohodněji, ale také šetří politickým aktérům čas, vloženou energii, a také peníze. Spontánní podpory od osobností není ale vždy

mnoho, političtí aktéři tedy často o podporu sami žádají a snaží se ho osobnostem maximálně ulehčit. Po souhlasu s podporou si politické strany většinou od osobnosti vyžádají krátké vyjádření, proč je osobnost právě jejich podporovatelem*kou a citaci následně umístí na svůj web, nebo s ní jinak pracuje směrem k médiím. (ibid.)

Média *veřejnou podporu* zaznamenávají. Buď se věnují konkrétním podporovatelům*kám, kteří*é vzbudí větší zájem veřejnosti, nebo vycházejí alespoň obecné články řešící, kdo z osobností podpořil jakou stranu. (Šíma a Králíková 2014, s. 137)

U nás bylo vidět *veřejnou podporu* například na prezidentských volbách v roce 2013, kdy vznikly dva přímo tábory umělců*kyň podporujících buďto Karla Schwarzenberga (Marek Eben, Vojtěch Dyk, Ivan Mládek, Dan Bárta, Rudy Linka, Ivan Král, David Koller, Roman Holý, Marta Kubišová, Richard Krajčo, Marie Rottrová), nebo Miloše Zemana (Daniel Hůlka, František Ringo Čech, Helena Vondráčková, Jarmila Šuláková, Felix Slováček, Lucie Bílá, Jaroslav Kerndl). (Bačuvčík 2014, s. 196).

Podobné schéma jsme pozorovali i v prezidentských volbách 2018. Tehdy Jiřího Drahoše podpořili*y: Marie Rottrová, Radim Pařízek, Petr Janda, Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř, Jiří Pavlica. K Zemanovým podporovatelům potom oproti volbám v roce 2013 přibyl například zpěvák Michal David. (Deník.cz 2018) (ČTK 2018)

Stejně tak i u prezidentských voleb v lednu 2023 jsme viděli příklady *veřejné podpory*. V prvním kole to byli*y například Petr Janda, který podpořil Danuši Nerudovou, Ladislav Jakl podporující Jaroslava Baštu, Michael Kocáb se přidal k Pavlu Fischerovi, Radek Banga a Tamara Klusová podpořili Petra Pavla a Jožka Černý expremiéra Andreje Babiše. (Fořtová a Wasserbauerová 2023; Česká televize 2023) V kole druhém měl Andrej Babiš obecně malou podporu známých osobností. Co se týče hudebních interpretů*tek, podpořili Andreje Babiše pouze Karel Vágnér a Jožka Černý. (Prima 2023; Česká televize 2023) Naopak v případě Petra Pavla šlo v lednu 2023 o obrovskou podporu u celebrit, včetně právě hudebních interpretů*tek. Podpora mu navíc zůstala i po jeho zvolení prezidentem. Na jeho inauguraci vystoupili*y členové*ky skupiny Spirituál kvintet a krátce po inauguraci zazpívala zpěvačka Kateřina Marie Tichá a Kühnův dětský sbor

společně státní hymnu a píseň *Časy se mění* skupiny Golden Kids. (Komůrková 2023)

Procházková (2015, s. 93) uvádí, že podpora může být buď jednorázová, či dlouhodobá. Dodává také, že české celebrity zřídka v průběhu let mění své politické preference. Pokud už je změna, zůstávají u strany s podobným ideologickým spektrem.

Příkladem dlouhodobé spolupráce může být podpora bývalého českého prezidenta Václava Klause zpěvačkou Lucií Bílou. Znamé je jejich vystoupení v roce 1997, při němž společně zpívali píseň s textem „Když mi dáš Pac“. Podle Bačuvčíka (2014, s. 196) lze obecně říci, že (alespoň v českém prostředí) spolupráce hudebníků s politiky končí většinou negativním mediálním vlivem pro umělce. Zda je to pravda, se tato práce pokusí nalézt odpověď ve své praktické části.

Jako takové mediální fiasko se ukázala jak již zmíněná spolupráce Lucie Bílé s Václavem Klausem, tak například spolupráce Daniela Hůlky s Milošem Zemanem. Hůlka v roce 2013 dokonce kandidoval za Zemanovu stranu SPOZ (Strany práv občanů – Zemanovci). Před médii však nebyl schopný vysvětlit program strany, jednou dokonce ani její název. V roce 2020 sympatie mezi Hůlkou a Zemanem nakonec skončily poté, co Hůlka vrátil prezidentovi své státní vyznamenání. Hůlka prohlásil, že jej Zeman zklamal jako člověk, přítel i jako prezident a vyčetl Zemanovi jeho výroky v souvislosti s koronavirovou krizí. (Česká televize 2020)

Dlouhodobá podpora není v Česku ojedinělá. Procházková (2015, s. 93) ve své závěrečné práci zachytila některé z hudebních interpretů, kteří dlouhodobě některé politické straně vyjádřili své sympatie. (viz tabulka č. 1)

	1996	1998	2002	2006	2010	2013
Pilarová	ODS	ODS	ODS	ODS	ODS	
Vondráčková					Suverenita	Hlavu vzhůru
Mládek		ODS	ODS	ODS	ODS	
Gott		ODS				ANO
Bílá	ODS	ODS	ODS	ODS		
Kubišová		DEU		Strana zelených		
Olympic	ODS	ODS		ODS		
Matuška		ODS	ODS	ODS		
Yo Yo Band	ODS	ODS	ODS			

Tabulka 1: Dlouhodobí*é podporovatelé*ky politických stran v letech 1996–2013, vlastní zpracování dle Procházkové 2015

3.3.3 Vytvoření volební znělky

Podle Osisanwa (2020, s. 74) kandidáti*ky během volebních kampaní vedou mnoho planých řečí a přináší do diskuze rozvláčná témata, která mohou prezentovat právě i skrze *volební znělky*. V takovýchto skladbách se často snaží voličům*kám vykreslit sebe jako ty dobré a své konkurenty jako ty zlé. Cílem tvorby těchto znělek je pomoci politickým subjektům vyhrát volby, a získat tak moc, nebo kontrolu.

Znělky si mohou volební strany vytvořit samy. Takovým příkladem je *Barva hlasu*. Tuto rapovou skladbu zveřejnila Strana zelených v roce 2013, týden před volbami do poslanecké sněmovny. (Aktuálně.cz 2013) V tom stejném roce vytvořil volební znělku pro své uskupení i kandidát volebního bloku Hlavu vzhůru Tomáš Úlehla. Ve skladbě si však vypůjčil slovní spojení „Metelesku blesku“ z filmu *Marečku, podejte mi pero*. To se nelíbilo scénáristovi filmu Zdeňku Svěrákovi. Po několika nepřesvědčivých zdůvodněních toho, že dané spojení nemá s filmem nic společného, nakonec volební blok přestal skladbu používat a věnoval 30 000 Kč Centru paraple spojené právě s osobou Zdeňka Svěráka. (Bačuvčík 2014, s. 196) Vlastní politickou znělkou se chlubí i Piráti. Skladba *Pustte nás na ně* vznikla v roce 2017 a Piráti v ní poukázali na velké kauzy české politiky – Čapí hnízdo a OKD. (Bartoš 2017) V parlamentních volbách 2021 následně Piráti v tradici *volebních znělek* pokračovali. V těchto volbách

kandidovali v koalici společně se stranou Starostové a nezávislí a tato koalice představila těsně před volbami svůj *PIRSTAN song*. Cílem bylo přesvědčit ještě nerozhodnuté voliče*ky, ať volí právě je. Podle většiny reakcí na internetu se však tento tah příliš nevyplatil a koalici její příznivci*kyně spíše kritizovali*y. (Vanda 2021)

Další variantou je situace, kdy hudební interpret*ka vytvoří volební znělku pro politický subjekt, ať už na zakázku či z vlastní vůle. Takové počiny jsou v českém prostředí spojovány zejména s osobou politika Tomia Okamury. Na melodii písně *Mimořádná linka* od Hany Zagorové vytvořilo pro Okamurovo hnutí Úsvit přímé demokracie hudební duo Eva a Vašek jedenáctisekundový spot. (Bóková 2016, s. 11) V roce 2017 tentokrát už pro Okamurovu stranu SPD nazpívala politickou znělku Olivia Žižková. Skladbu *Já volím SPD*, složila společně se svým manželem. (ČTK 2017) Jako zatím poslední se přidal i zpěvák Petr Kolář, který pro SPD nazpíval v parlamentních volbách 2021 *Hymnu SPD*. Píseň pojednávající o kráse a významu českého národa doplněná „vlasteneckým“ klipem na sebe rychle strhla pozornost. (Miko 2021) A také velkou vlnu kritiky, a to i z řad jeho skalních fanoušků*ynek. Kolář argumentoval tím, že s politikou nemá nic společného (přestože následně s písní objížděl i volební mítinky SPD), že skladbu nazpíval čistě z důvodu, že se mu líbila. Pro Super.cz uvedl: „*Lidi by si měli uvědomit, že jsem hudebník a nazpíval jsem písničku, která mě zaujala, je líbivá a ukazuje moji lásku k vlasti. Nejsem politik a s politikou nemám nic společného. SPD nebudu volit ani nejsem její tváří*“. (Šeflová 2021)

Na české scéně je potom i zvláštní případ, kdy Pokáč složil pro politika Dominika Feriho píseň *Volby nejsou sexy, z nich nemáš erekci*. Primární úkol znělky tedy podle Pokáčových slov nebyl propagovat stranu TOP 09, jejímž reprezentantem tehdy Feri byl, ale spíše přimět mladé lidi, aby šli k volbám. Ihned poté, co interpret na sociálních sítích zveřejnil, že s Ferim něco chystá, následovala vlna kritiky z řad Pokáčových fanoušků*ynek. Reakce ho zaskočily, neboť dle svých slov nečekal, že bude okamžitě spojován s propagací konkrétní politické strany. (Maca 2022)

3.3.4 Aktivní účast v politice

Aktivní účastí v politice rozumíme, že sám*a interpret*ka je tomto případě aktivní*m politikem*čkou.

Politik*čka je osoba usilující o získání politické moci. Toho se snaží dosáhnout tím, že kandiduje na kandidátních listinách stran a uskupení. Pokud je osoba zvolena, stává se z ní aktivní činitel*ka politického procesu. (Novotný 2009, s. 15)

Kandidatura hudebních interpretů*tek se dá považovat za jejich vůbec nejintenzivnější zapojení do politiky. V případě jejich kandidatury nejde o vyjádření jednoho politického názoru, nebo podpory jednoho politického subjektu či kampaně. Interpreti*ky usilují o hlasy voličů*ek sami*y. Jejich známost může být výhodou, neboť lidé často volí někoho, kdo je pro ně rozpoznatelný. Při volbách staví také na „neposkvrnění politikou“. Pro voliče jsou interpreti*ky alternativou k současným politikům a političkám a oproti nim jsou vnímány jako důvěryhodnější. Důvěryhodnější z toho důvodu, že se nevěnují politice celý život. Oproti obhájčům*kyním politických úřadů jsou celebrity nové, zajímavé, bohaté, nepředvídatelné. To jsou atributy, které mohou mnoho voličů*ek přilákat. (Procházková 2015, s. 29)

Hudební interpreti*ky mohou stejně jako ostatní celebrity při své kandidatuře profitovat z toho, že jsou pro voliče známí*é a představitelní*é. Svoji osobnost tak využívají k tomu, aby přeměnili*y svoji slávu v politickou moc. Takto jsme mohli v minulosti pozorovat hned několik celebrit, které do politiky pronikly – například hudebník Gilberto Gil byl brazilským ministrem kultury. (Driessens 2013, s. 549) A zpěvák kapely Midnight Oil se stal australským ministrem životního prostředí a později i ministrem školství. (Bednářová 2017) O vstup do politiky se pokoušel i rapper Kanye West v roce 2020, kdy se jako nezávislý kandidát ucházel o post prezidenta USA. (Šubrtová 2020)

I v českém prostředí jsme se už setkali s případy, kdy hudební interpreti*ky sami*y vstoupili*y do politiky. Po roce 1989 se dokonce někteří*é z nich stali*y více politickými činiteli*kami nežli umělci*kyněmi. (Procházková 2015, s. 12) Petr Štěpánek, jeden ze zakladatelů Občanského fóra, roky působil v ODS. Ze strany následně odešel a od roku 2022 je prvním místopředsedou Trikolory. (petrstepanek.cz 2023) Vladimír Mišík působil v letech 1990 – 1992 jako poslanec České národní rady (psp.cz 2023), Michael Kocáb byl v 90. letech předseda parlamentní komise pro odsun sovětských vojsk a v letech 2009 až 2010 ministr pro lidská práva a národnostní menšiny. (iDnes.cz 2023; Česká televize 2021)

Písničkář Jiří Dědeček v roce 2006 kandidoval za Stranu zelených. (Stehlíková 2006) Hudebník Petr Hannig založil stranu Rozumní (původně Strana zdravého rozumu) a od roku 2002 pravidelně kandiduje ve volbách do sněmovny či senátu. V roce 2017 dokonce oznámil kandidaturu v prezidentských volbách. (Česká televize 2017) Dlouhou politickou kariéru má za sebou i hudebník Michal Prokop. Do politiky vstoupil po roce 1989 nejprve za OF, později za ODA. Vrcholnou politiku posléze opustil a v současnosti působí jako člen zastupitelstva v obci Velká Dobrá. (Lukeš 2019) Semifinalista české pěvecké soutěže *Česko hledá SuperStar* Adam Vojtěch byl v letech 2017–2021 poslancem, v období od června 2018 do září 2020 a poté i od května 2021 do prosince 2021 dokonce ministrem zdravotnictví Babišovy vlády. Od února 2022 je velvyslancem ve Finsku. (iDnes.cz 2022a)

3.3.5 Účast na propagandě

Definice propagandy je mnoho a některé se různí. Ty dnešní se však shodují na následujícím: Propaganda je druh komunikace určité autority (může být i skupina lidí) se širokou částí veřejnosti za účelem kontrolovat nebo měnit její názory, postoje a chování ve prospěch tvůrce*kyne propagandistického sdělení. To znamená, že přestože jde o druh komunikace, jejím cílem není primárně informovat, nýbrž razit určitou ideologii. Podle Šiškové (2012, s. 1) je dále „*založena na kombinaci argumentace a emocionálního vzruchu, využívá různé mechanismy včetně aktivace emocí (strach, vztek, zoufalství, obava)*“.

Podle otevřenosti zdroje a přesnosti informace se propaganda tradičně dělí na 3 formy: na propagandu černou, šedou a bílou. Bílá propaganda uvádí informace poměrně přesně a přiznává otevřeně svůj zdroj. Pohybuje se tak v mezích legálních mezinárodních pravidel. Příkladem můžou být například národní slavnosti posilující patriotismus. Černá propaganda je naproti tomu vystavěna tak, aby vnášela do společnosti dezinformace. Činí to navíc takovým způsobem, aby dezinformace zároveň působily co nejdůvěryhodněji. Příkladem může být třeba podsouvání falešných zpráv tisku. Šedá propaganda potom stojí na pomezí černé a bílé. Zdroj šedé propagandy může a nemusí být známý, pravdivost obsahu není jistá. Tato forma má vůbec nejvíc možných realizací a hojně využívá skrytých významů. (Prokopová 2014, s. 70–71)

Hudba jako nástroj propagandy je vlastně velmi logickým řešením, neboť i hudbu můžeme popsat jako určitý druh komunikace, stojící zejména v emocionální

rovině. Hudba je druh umění, který odráží vnitřní stavy a pocity člověka. Je také jedním z nejlepších nástrojů, jak větší skupinu lidí dostat „na stejnou vlnu“. Právě takto stejně „naladěným“, lidem je snazší skupinově komunikovat a předávat nějakou myšlenku. (Roy 2010, s. 90).

Hudba, stejně jako propaganda, má vždy autora*ku, adresáta*ku a je šířena pomocí médií. Pomáhá lidem zapamatovat si informace na základě vytváření asociací mezi emocemi a předměty. Navíc také dokáže posilovat identitu určité skupiny lidí, sounáležitost v této skupině a také vymezení vůči skupinám ostatním. (Šišková 2012, s. 2)

Pro účely propagandy se však hodí pouze určité druhy hudby. Nejčastěji se setkáváme s radostnými, smutečnými, pochodovými, hymnickými, revolučními, nebo žertovnými melodiemi, které jsou většinou ve formě písní určené pro masový zpěv. V první řadě je tedy třeba, aby nešlo o hudbu čistě instrumentální. Podle Steinera (1968, s. 21) instrumentální hudba „*může nejvýše tvořit vnější rámec ideologických projevů, náboženských nebo politických oslav atd., ale nikdy jejich náplň*“. Dále uvádí, že hudba bez textu sice dokáže vzbudit pocity radosti, hrdosti, klidu, beznaděje, vzrušení nebo sounáležitosti, což se dá například využít při různých manifestacích a demonstracích, nicméně taková hudba nedokáže formovat abstraktní myšlenky pro účely propagandy.

Je také třeba si uvědomit, že emotivních melodií, které nejsou ideově ukotveny textem, mohou pro propagandistické účely využívat i naprosto protikladně smýšlející skupiny. „*Smetanovy symfonické básně Má vlast nebo Dvořákových Slovanských tanců používala dříve stejně buržoazie jako dnes dělnická třída a pracující lid pro vytvoření svátečního, vlasteneckého ovzduší. Podle melodií Kmochových mohou pochodovat manifestanti nejrůznějšího zaměření. Nacisté mohli řady historických revolučních písní použít pro své účely, melodie německé lidové písně (O Tannenbaum, o Tannenbaum) se mohla stát hudebním základem dělnické písně anglické (The People's Flag is Deeply Red) atd.*“ (Steiner 1968, s. 22)

V momentě, kdy je skladba ideově ukotvena textem, stává se z ní mocný nástroj pro propagandu. Svoji melodií dokáže vzbudit v lidech potřebné emoce, textem se stává ideologicky uchopitelná a relativně jednoznačná. Navíc tím, že si ji každý má možnost zazpívat, vzniká ještě větší dojem jednoty a náležitosti ke skupině. Proto není divu, že součástí společenských hnutí bývá

velmi často nějaká píseň, ať už pochodová, hymnická, epická, nebo revoluční. (Steiner 1968, s. 22)

Využití hudby v propagandě lze velmi zřetelně pozorovat například v událostech druhé světové války, kdy nacisté*ky zneužili*y hudbu a kult Richarda Wagnera pro zdůraznění velikosti a síly Třetí říše. Nacisté*ky také ve filmu *Vůdce daroval židům město* zneužili*y záznamu nastudování dětské opery Hanse Krásy *Brundibár* tak, aby demonstrovali*y, že v Terezíně se se všemi jedná zcela dle etiky. (Bóková 2016, s. 3)

Nyní se s využitím hudby v propagandě můžeme setkat v ruské současné hudební tvorbě. Zde se vyskytuje především ve dvou variantách. První z nich se soustředí na prosazování hodnot putinismu, jako je ekonomická stabilita, síla ruské armády nebo tradicionalismus. V Rusku se tak můžeme setkat s písněmi o lásce k vlasti, síle ruské měny, nebo o smyslu pro spravedlnost ruských vojáků. Druhá varianta propagandy je potom více spojená s budováním kultu osobnosti prezidenta Vladimira Putina a spočívá ve vyzdvihování jeho inteligence, fyzické přitažlivosti a jiných kladů. V těchto dílech je Putin dokonce sám jmenován či osloven. Jednou z nejstarších ukázek této propagandy je skladba *Такого как нymиш* (v překladu: „Chci takového muže, jako je Putin“), kde je Putin vyobrazen jako ženský idol. V jiných písních je potom vyobrazen například jako ideální vůdce. (Šochová 2021, s. 35)

Ruští interpreti*ky podílející se na tvorbě propagandistických skladeb z této činnosti mají určité benefity. Jsou například zvaní*y jako porotci*kyně do komerčních televizních pěveckých soutěží. Ruská zpěvačka Polina Gagarina, která nazpívala několik propagandistických písní, se dokonce dostala do Rady pro kulturu a umění, takže má možnost podílet se na řízení státu. (Šochová 2021, s. 21).

V Česku jsme se s propagandou v hudbě mohli setkat během komunistického režimu. Hudba byla v té době kontrolována a ideologicky svazována. Podobně jako všechny ostatní umělecké žánry, i hudba získala služební postavení. (Houda 2014, s. 15) Komunisté*ky z politické písně vytvořili*y jeden z konceptů pro tehdejší propagandu. Pro prezentaci těchto písní založili*y několik hudebních soutěží a festivalů (Festival politické písně v Sokolově), kde se mnoho hudebních interpretů*tek snažilo režimu zavděčit politickou písní. (Bóková 2016, s. 10)

V profesionální části programu vždy vystupovali*y přední interpreti*ky československé hudební scény jako Karel Černoch, Karel Hála, Josef Laufer, Pavel Liška, Jana Matysová, Jaromír Mayer, Karel Zich a další. (Havlík 2012, s. 27) Vůbec na prvním ročníku Festivalu politické písně v Sokolově byla uvedena píseň *Únos* od skupiny Olympic, odkazující na teroristickou akci Lubomíra Adamici a jeho druhů, kteří 8. června 1972 přiměli pravidelnou linku společnosti SlovAir z Mariánských Lázní do Prahy zamířit do NSR. (Dědek 2012b) Přestože tato píseň komunistické propagandě sloužit neměla, o stejné události jako píseň *Únos* reflektovala i jedna epizoda propagandistického seriálu *Třicet případů majora Zemana*. Epizoda s názvem *Mimikry*, obsahující mimo jiné i ikonickou píseň *Bič boží*, pojednávala o undergroundové skupině karikující Plastic People Of The Universe, jejíž členové v dané epizodě brali drogy a stali se únosci letadla. (Růžička 2005, s. 147) Píseň *Únos* se tak na koncertech skupiny Olympic už nehraje, neboť slovy Petra Jandy skupina „nechce jítřit dobové nálady“. (Dědek 2012b)

Známa je také píseň *Ten dělá to a ten zas tohle* z tradiční české pohádky *Pekařův císař*. Pekař Matěj ztvárněný Janem Werichem v pohádce funguje jako zástupce chudého lidu. V momentě, kdy se mu shodou náhod podaří dostat na císařský trůn, v pohádce přichází zvrát a Matěj ze své pozice buduje novou, mnohem spravedlivější společnost. To je právě názorně zachycené v písni *Ten dělá to a ten zas tohle*. Písni předchází Matějův monolog o tom, že astrologové, chemici, psychologové, filosofové a podobní profesori se celé dny „nimrají v nesmyslech“ místo toho, aby vymysleli něco užitečného pro pracující lid. Celá scéna potom graduje samotnou písni oslavující právě lid, jeho poctivou práci a socialismus. „*A budem společně svět a mír milovat, a budem společně pro ten svět pracovat, když všichni všechněm všechno dáme, tak budem všichni všechno mít dohromady.*“ (Morávková 2019, s. 38)

Na současné hudební scéně už takové případy nenajdeme.

4 Praktická část

4.1 Výběr informantů

Informanty*ky pro tuto práci jsem vybrala na základě *kritériálního vzorkování*. Šlo tedy o oslovení všech případů splňující daná kritéria. (Hendl 2008, s. 152) Kritériem bylo, aby byly zastoupeny všechny následující skupiny – zástupci*kyně hudebních agentur, booking agencur a hudebních festivalů, dále potom hudební manažeři*ky a hudební publicisté*ky relevantní pro českou populární scénu.

Oslovila jsem e-mailem zástupce*kyně 12 hudebních agentur působících na české populární scéně dle adresáře Sound Czech (Sound Czech 2023), 13 booking agentur dle Sound Czech (Sound Czech 2023), 17 nejvýznamnějších hudebních festivalů v Česku nebo na Slovensku, 16 hudebních manažerů*rek, jež jsou členy*kami Music Managers Forum Czech Republic a 22 renomovaných hudebních publicistů*tek na základě konzultace s vedoucím práce. Z toho se vyčlenila skupina 27 osob, které byly ochotné odpovědět mi na otázky.

Za hudební agentury odpovídaly Natálie Ostrouchová (Animal Music), Hanka Podhorská (Indies Production) a Marcela Dvořáková (Warner Music), za booking agentury Tomáš Paleta (APPLAUSE booking), Michael Tardík (Everything Goes Booking) a Prokop Holoubek (Bumbum Satori). Hudební festivaly zastupovali Filip Košťálek (Colours Of Ostrava), Michal Kaščák (Pohoda), David Gaydečka (Metronome), Pavel Mikecz (Benátská noc), Tomáš Kelar (Pop Messe), Jan Mayer (Majáles Pardubice), Petr Grác (Majáles Ostrava). Za hudební manažery*ky se vyjádřili*y Petra Macháčková, Petr Blažek, Petra Burthey, Igor Klimeš, Veronika Valdová a jeden další informant (anonymizováno). Jako zástupci hudebních publicistů se vyjádřili Pavel Turek, Karel Veselý, Milan Tesař, Ricardo Delfino, Petr Dorůžka, Michal Pařízek, Josef Vlček a Ondřej Bezr.

4.2 Metoda sběru dat

Informantům jsem při oslovení nabídla možnost odpovídat během osobního setkání, telefonického rozhovoru, online schůzky, nebo vše řešit písemnou formou prostřednictvím e-mailu. Rozhovory se uskutečnily v období 22. 2. 2023 – 15. 4. 2023.

Všichni informanti*ky souhlasili*y se zveřejněním svých odpovědí.

Během osobních rozhovorů, telefonických rozhovorů a online schůzek jsem si odpovědi zapisovala a posléze si zapsané odpovědi nechala od informantů*ek schválit, abych je pro účely své práce mohla použít. Odpovědi získané korespondenčně přes e-mail jsem zapracovala v doslovném znění.

4.3 Způsob analýzy dat

Analýza dat v této práci spočívala v zaznamenání jednotlivých výpovědí do souhrnné tabulky, kde bylo možné klasifikovat jejich jednotlivé části a interpretovat je. Podle Hendla (2008, s. 214) se „data v tabulkách sdružují tak, aby se usnadnil proces odvozování závěrů“.

4.3.1 Klasifikace dat

Získaná data klasifikuji do skupin podle typu informantů*tek a dále podle pokládaných otázek v rozhovorech. V otázkách se zaměřuji na ochotu informantů*tek spolupracovat s politicky angažovanými hudebními interprety*kami, ptám se na konkrétní příklady, kdy politické angažmá hrálo roli při navazování spolupráce a zjišťuji, jestli jsou sami*y informanti*ky nějak ovlivněni*y politikou při své práci. Hudebním publicistům*kám pokládám také otázku, zda by se podle jejich názoru hudební interpreti*ky měli*y politicky angažovat, nebo ne.

Otázky kladené zástupcům*kyním hudebních a booking agentur:

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat?
2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?
3. Je vaše agentura nějakým způsobem politicky vymezená?

Otázky kladené zástupcům*kyním hudebních festivalů:

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat (zda mu/jí umožníte na festivalu účinkovat)?

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?
3. Je váš festival nějakým způsobem politicky vymezen?

Otázky kladené hudebním manažerům*kám

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat?
2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?
3. Jste sám*a politicky angažován*a?

Otázky kladené hudebním publicistům*kám

1. Měli*y by se hudební interpreti*ky podle Vašeho názoru nějakým způsobem politicky angažovat? Proč ano, proč ne?
2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá nějakého hudebního interpreta*ky předmětem kritiky, nebo naopak danému jedinci přineslo uznání?
3. Ovlivňuje politické angažmá hudební*ho interpreta*ky váš profesní pohled na hudební dílo jedince?

4.4 Interpretace dat

V této kapitole interpretuji jednotlivé odpovědi informantů*tek, které mi poskytli*y během rozhovorů. Doslovné odpovědi a vyhodnocení rozhovorů lze nalézt v přílohách této práce.

4.4.1 Zástupkyně hudebních agentur

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat?

Zástupkyně agentur uvedly, že politické angažmá by při zvažování spolupráce s interpretem*kou roli nehrálo. Podle slov Marcely Dvořákové je Warner Music apolitická firma a „*politické postoje umělců nehrají v naší spolupráci s nimi roli*“.

Hanka Podhorská za Indies Production odpověděla, že na začátku spolupráce s interprety*kami se nikdy neptá, jak to s politikou mají, ani ji to nikdy nenapadlo. Uvedla, že s žádným*ou interpretem*kou by nezačala spolupráci jen na základě politických názorů (jde především o hudbu). Na druhou stranu by ale ukončila spolupráci s někým, kdo je výborný umělec*kyně, ale v průběhu spolupráce se ukáže, že má pro ni nepřijatelné politické názory.

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?

Jediné příklady uvedla Hanka Podhorská z Indies Production. Zastupovaná kapela podle jejích slov dostala nabídku od SPD. Tehdy se poprvé v agentuře zamýšleli nad tím, jak naložit s kapelou spolupracující právě s takovou stranou. Následně dospěli k tomu, že pokud by kapela byla spojována s SPD, spolupracovat by s ní nechtěli. Naopak v Indies Production uvítali, když někteří interpreti*ky účinkovali*y pro Milion chviliek pro demokracii nebo pořádali*y benefiční akce pro Ukrajinu.

3. Je vaše agentura nějakým způsobem politicky vymezená?

Všechny respondentky se shodly na tom, že jimi zastupované agentury nijak konkrétně politicky vymezené nejsou. Marcela Dvořáková za Warner Music zopakovala, že agentura je ze zásady apolitická a dále doplnila: „*Nepodporujeme žádnou politickou stranu či hnutí ani tak, že bychom poskytovali souhlas s užitím našich nahrávek v polických kampaních či při prosazování zájmů určitých skupin lidí.*“ Natálie Ostrouchová za Animal Music uvedla, že agentura politicky vymezená není. Dle mého názoru však velmi trefně vystihla situaci dodatkem „*jako organizace ne, jako lidé ano*“.

4.4.2 Zástupci booking agentur

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat?

Všichni informanti uvedli, že politické angažmá interpreta*ky by roli hrálo. Michael Tardík za Everything Goes Booking ale dodal, že „*spíše než politika jako taková je nám sympatický boj za svobodu*“. Tomáš Paleta za APPLAUSE booking dodal, že na prvním místě je vždy hudební počínání daných interpretů*ek, až poté jsou na místě další otázky. Prokop Holoubek zase na otázku odpověděl tak, že o každé nabídce spolupráce se diskutuje zvlášť, zohledňuje se několik věcí a politické angažmá by bylo jednou z nich. Co by ale asi určitě vadilo, to je podle jeho slov extremismus.

Extremismus zmínil také Tomáš Paleta za APPLAUSE booking: „*Nikdy bych nespolečně pracoval s umělcem, který zastává extremistické názory typu fašismus, nacismus, komunismus apod. Ovšem, jestli je umělec voličem té či oné demokratické strany neřeším.*“

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?

Na takovou situaci si respondenti nevzpomněli. Michael Tardík za Everything Goes Booking zmínil situaci, kdy po vypuknutí války na Ukrajině přestala agentura spolupracovat s ruskými kapelami, a naopak navázali spolupráci s těmi ukrajinskými.

Tady však nešlo přímo o politické angažmá interpreta*ek, ale spíše o politickou situaci jako takovou.

3. Je vaše agentura nějakým způsobem politicky vymezená?

Zástupci agentur odpověděli, že explicitně agentury politicky vymezené nejsou. Tomáš Paleta za APPLAUSE booking však ještě zopakoval extremismus, který už je pro agenturu nepřijatelný.

4.4.3 Zástupci hudebních festivalů

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat (zda mu/jí umožníte na festivalu účinkovat)?

V obecné rovině lze konstatovat, že pořadatelé festivalů jsou vůči politickým názorům, politickým vyjádřením a obecně politickému angažmá hudebních interpretů*ek tolerantní. Vnímají, že téměř každý člověk má nějaký politický názor a má právo ho dát najevo. Filip Košťálek za Colours Of Ostrava k tomu doplnil následující: „*V mezích standardních politických angažmá či postojů rozdílů neděláme, nicméně jsme zastánci toho, že politika tohoto typu na pódium nepatří – v případě, že interpret nepoužívá pódium a festival jako médium, pomocí kterých může ovlivňovat lidi směrem ke svému politickému názoru, pak je vše v pořádku*“.

Většina informantů se shodla, že existují určité hranice toho, kdy je politické angažmá přípustné. Často uváděli, že na festivalu by neumožnili vystoupit interpretovi*ce s extremistickými, xenofobními, homofobními nebo jinak radikálními sklony. Někteří dále zmínili, že v současné situaci by na festival nepozvali ani interprety*ky vystupující proti Ukrajině.

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?

Někteří z informantů uvedli, že nemají konkrétní příklady. Pokud už informanti příklady, kdy politické angažmá hrálo roli v ochotě s daným*ou interpretem*kou spolupracovat, jednalo se spíše o negativní případy. Za nepřijatelnou skupinu uváděli informanti skupinu Ortel. Majáles Pardubice už Ortel neúspěšně oslovil. David Gaydečka za Metronome uvedl, že v souvislosti s válkou na Ukrajině měli na festivalu hodně ukrajinských účinkujících, festival Colours of Ostrava zase zrušil účast ruským interpretům*kám.

Specifický přístup má potom festival Pohoda. Michal Kaščák uvedl, že v letošním roce mají tři hlavní témata festivalu – válku na Ukrajině, klimatickou krizi a LGBT+. Při tvorbě programu tak oslovují primárně interprety*ky, kteří*é ve své tvorbě reagují na tato témata. K negativním příkladům potom uvádí následující: „*Odmietli sme niekoľko homofóbnych umelcov, umelcov, ktorí propagujú*

násilie na ženách, dlhodobo odmietame skupiny, ktorých členovia podporujú neonacistickú scénu, či veľbia terorizmus, ako napríklad skupinu Zóna a, či Ska P.“

3. Je Váš festival nějakým způsobem politicky vymezen?

Všichni informanti uvedli, že jimi zastoupené festivaly jsou, nebo se alespoň snaží být co nejvíce apolitické. Často informanti odpovídali tak, že se festivaly snaží být otevřeny pro všechny. Někdy hovořili i o tom, že se snaží v rámci festivalu i podněcovat diskuzi o společenských tématech. Filip Košťálek za Colours Of Ostrava k tomu uvedl, že na festivalu mají přístupné mezinárodní diskusní fórum Meltingpot (10 scén a přes 250 řečníků, kteří hovoří na téma globálních, společenských a osobních problémů).

Jan Mayer za Majáles Pardubice uvedl, že během příprav festivalu musí organizátoři*ky spolupracovat se zastupiteli*kami města, ale to je jediný rozměr, jak se politika festivalu dotýká. Tomáš Kelar za Pop Messe otázku shrnul slovy: *„Neradi politizujeme, byť jsou festivaly našeho rozměru často politizované. Považujeme za normální říct, že nejsme festival pro SPD a Fašisty a Komunisty“.*

4.4.4 Hudební manažeři*ky

1. Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem*kou spolupracovat?

Většina informantů*ek odpověděla, že by pro ně politické angažmá interpreta*ky roli hrálo. Například podle Petra Blažka politika a hudba nejde dohromady, podle Veroniky Valdové je zase politické angažmá důvodem více si zjistit okolnosti a zvážit, zda s interpretem*kou spolupráci vůbec začínat. Petra Macháčková uvedla, že politické angažmá interpretů*ek má hned dva rozměry. Za prvé to znamená spolupracovat s někým, s kým sama nemusí politický názor sdílet a za druhé to znamená také být jako manažerka interpreta*ky s takovými politickými postoji sama spojována, a to nechce. U dalšího z informantů by roli hrál až extremismus. Podpora jednotlivých politických stran mu vyloženě nevádí, pokud jde ale o kapelu, trvá na tom, aby pro podporu byli vždy všichni členové.

Igor Klimeš řekl, že na otázku není úplně jednoznačná odpověď. V první řadě mu jde vždy o samotného člověka, jeho tvorbu, jeho potenciál a jeho osobnost. Snaží

se lidi nesoudit podle jejich názoru. Co ale vadí, je to, když se vše kolem interpreta*ky točí pouze kolem politiky, nebo kdyby daný jedinec zastával extremistické názory.

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů*ek odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?

Petr Blažek odpověděl, že sám odmítl spolupracovat s interpretem, protože byl hodně politicky angažovaný. Zároveň ale také kladně vnímal, když jím zastupovaní interpreti*ky podpořili Karla Schwanzenbergra. Jeden z informantů uvedl, že jím zastupovaná kapela dostala nabídku od Hnutí ANO. S kapelou se však shodli na tom, že s tímto politickým hnutím spolupracovat nechtějí a spolupráci nabídli za astronomickou částku, na niž hnutí nepřistoupilo.

Veronika Valdová zmínila střet, kdy interpret hostoval s kapelou, která byla silně spojena s politickou stranou. Vše se ale nakonec vyřešilo rychle a pozitivně.

Petra Macháčková se setkala se specifickou situací, kdy ji oslovila známá kapela a chtěla s ní spolupracovat. Kapela měla dobré jméno, frontman však často na koncertech prosazoval své často extrémní politické postoje (podpora Ruska, extremismus,...). Macháčková se zeptala ostatních členů, co si o těchto incidentech myslí a zda s nimi souhlasí. To v kapele vyvolalo horlivou diskusi vedoucí následně až k samotnému rozpadu kapely kvůli politickým názorům jednotlivých členů. Zmínila také další příklad, kdy jeden významný politik je fanouškem jí zastupované kapely. Několikrát tuto situaci s kapelou řešila. Jsou rádi, že politik je jejich fanouškem, ale neztotožňují se s jeho názory. Odmítají tedy vystupovat na jeho akcích, jsou velmi opatrní ohledně pořizování společných fotografií a podobně.

3. Jste sám*a politicky angažován*a?

Informanti a informantky souhrnně odpověděli, že politicky angažovaní sami nejsou. Do politiky se většina z nich vůbec nezapojuje (s výjimkou aktivní volební účasti). Petra Burthery uvedla například: *„Nevynechám žádné volby, ale nejsem členem žádné politické strany. Z pozice své práce se snažím*

s politikou nepropojovat.“ Pokud už se někdo do politiky zapojuje, je to spíše v komunální úrovni.

Obecně zaznívala i podpora demokratických hodnot a odmítání extremismu a komunismu.

4.4.5 Hudební publicisté

1. Měli*y by se hudební interpreti*ky podle Vašeho názoru nějakým způsobem politicky angažovat? Proč ano, proč ne?

Většina informantů uvedla, že na tuto otázku neexistuje jednoznačná odpověď. Hudební interpret*ka je podle jejich názoru člověk jako každý jiný a mají tedy právo svobodně se rozhodnout, jestli se politicky angažovat budou, nebo ne.

Josef Vlček to vyjádřil slovy: *„umělec může zpívat, o čem chce. Buď to lidi zajímá, nebo ne. Čili žádné měli. Pokud se k něčemu společensko-politickému chtějí zpěváci vyjádřit, je to jejich věc.“* Dále také Vlček uvedl: *„Vrcholem tvorby je schopnost věci zobecňovat tak, aby se nevztahovaly jen k současnosti, ale v mnoha případech i k podobným událostem v budoucích letech. Napadá mě například píseň Petra Skoumala Svatý Václave, která rezonovala atmosféru před listopadem a v listopadu 1989 a jistě se najdou společenské události, při nichž může skvěle zaznít.“*

Někteří z publicistů také argumentovali tím, že u slavných osobností (tedy i hudebních interpretů*ek) je svým způsobem každé jejich rozhodnutí politické, jelikož sami působí na velkou část lidí. Dle Milana Tesaře *„nezáleží pouze na osobním nastavení konkrétního interpreta, ale také na společenském a politickém kontextu dané země. Zatímco například v době ‚běžného‘ střídání demokratických stran u moci nemusí být pro interpreta XY tak motivující veřejně vyjádřit svůj politický názor, v okamžiku, kdy hrozí, že například ve volbách vyhraje populistická nebo extremistická strana, může to být pro veřejně známé osobnosti signálem k jejich názoru.“* V tomto kontextu uvedl z historie několik revolucí, kdy umělci*kyně hráli důležitou roli a podle Tesařova názoru je to tak správně. Podobný názor vyjádřil Karel Veselý. Podle jeho názoru by se hudební interpreti*ky neměli bát podpořit některé politické postoje, zvláště pokud jsou v ohrožení (například boj proti rasismu, extremismu, napadení druhého státu agresorem).

Někteří z publicistů však připomněli, že je potřeba myslet na to, že politické angažmá s sebou nese následky, jelikož se interpret*ka slovy Petra Dorůžky buď „*stane směšnou figurkou anebo vzbudí respekt*“. Ricardo Delfino si myslí, že hudební interpret*ka by měl*a vyjádřit svůj politický názor i za cenu ztráty části dosavadních fanoušků. Ve své odpovědi uvedl: „*Veškeré umění je publikem vnímáno subjektivně. Ale právě ta konfrontace s uměním je to, co dle mého pozitivně i negativně ovlivnilo mnoho lidí napříč dějinami*“.

2. Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá nějaké*ho hudebního interpreta*ky předmětem kritiky, nebo naopak danému jedinci přineslo uznání?

Obecně se informanti shodli v tom, že přijetí politického angažmá hudebních interpretů*ek publikem je subjektivní a odvíjí se od politických názorů publika. Pokud se už ale interpret politicky angažuje, měl by tak činit autenticky a ve shodě se svým politickým přesvědčením.

Konkrétních příkladů uvedli hudební publicisté hned několik. Karel Veselý například zmínil Rogera Waterse, jemuž jsou pro jeho kontroverzní výroky vůči Palestině, Ukrajině nebo Black Lives Matters a proruskému postoji rušeny koncerty v západních zemích a objevuje se četná kritika jak na sociálních sítích, tak na některých názorových rubrikách. Příklady negativního vlivu politického angažmá přináší i Milan Tesař. Ten zmínil například rušení koncertů Jaromíra Nohavici u nás i v Polsku (v souvislosti s jeho výroky a neochotou vrátit Putinovi medaili), nebo kritiku z řad fanoušků Richarda Krajčá v době, kdy měl blízko k Andreji Babišovi.

Petr Dorůžka jako příklad kritiky uvedl Jaromíra Nohavicu (Putin), Erica Claptona, Van Morrisona (Antivax), Rogera Waterse (BDS) a turbofolk v Jugoslávii. Naopak jako příklady hudebních interpretů*ek, kterým politické angažmá přineslo uznání, uvedl Paula Simona (Graceland, South Africa) nebo Leonarda Cohena.

Dalšími interprety*kami uznávanými za své politické postoje jsou dle publicistů David Koller (antikomunismus), Lenka Dusilová (kritika Miloše Zemana za příklon k Číně), Jaroslav Hutka (podpora Petra Pavla, Ukrajiny), Tomáš Klus (demonstrace Milionu chviliek pro demokracii).

3. Ovlivňuje politické angažmá hudebního interpreta*ky váš profesní pohled na hudební dílo jedince?

Většina informantů se shodla na tom, že politické angažmá hudebních interpretů*tek ovlivní způsob, jakým se o nich publicisté vyjádří v médiích. Pavel Turek k tomu například uvedl, že vždy záleží na konkrétním případě, ale obecně lze říci, že nelze psát profil interpreta*ky do novin a mimo tvorbu nebrat v potaz jeho myšlenky, sny, způsob života nebo právě politické angažmá. Zastáncem oddělení autora*ky od hudebního díla není ani Karel Veselý. Ten navíc uvedl, že *„úkolem umělce je otevírat otázky, a ne nutně hledat odpovědi. Křečovitě politické angažmá at' už by to bylo i k ‚dobré věci‘ by mi mohlo tvorbu některého hudebníka zprotivit. Z poslední doby se mi to stalo u Kanye Westa, který vypouští dost problematické politické statementy (otroctví byla volba, Hitler byl revolucionář) a jeho novější věci už nemůžu vůbec poslouchat – i proto že na nich programově spolupracuje s hudebníky obviněnými ze sexuálního násilí (Marilyn Manson, DaBaby).“*

Milan Tesař odpověděl, že jako posluchač se soustředí na hudební dílo samotné, nicméně jako hudební publicista cítí potřebu reflektovat minimálně příklon k extremismu některých hudebních interpretů*ek. Dále uvedl: *„Projevuje se to například v tom, že jsem odmítl pozvat Romana Horkého do rádia na rozhovor v době, kdy měl nové album, protože bych tím zároveň dal hlas představiteli z mého pohledu extrémní politické síly. Obecně lze ale říct, že čím kvalitnější je z mého pohledu dílo, tím je pro mne politické angažmá interpreta méně podstatné.“*

Ondřej Bezr přiznal, že i když se snaží soustředit pouze na uměleckou kvalitu, ovlivňují ho při jeho práci i další faktory, včetně politického angažmá. Jako konkrétní příklad potom zmínil: *„O Jaromíru Nohavicovi, prokazatelnému donašeči StB, pánovi, který se fotí s Tomiem Okamurou a přijímá medaile od Miloše Zemana a Vladimíra Putina, už vůbec nepíšu. Dokonce už ho ani nemůžu poslouchat, přestože si jeho staré tvorby velmi vážím. Naproti tomu Vladimír Mišík nátlaku upsat se StB odolal i za cenu značných osobních obětí a vždy stál – z mého pohledu – na správné straně, včetně odmítnutí převzít Zemanův řád (stejný, jaký Nohavica přijal). I proto jsem o něm napsal knihu, která vyšla už ve čtyřech aktualizovaných vydáních.“*

Od většiny informantů se v tomto lišil Josef Vlček. Ten uvedl, že politické angažmá interpretů*ek jeho profesní pohled na ně ovlivnit „v žádném případě nesmí. Když je jeho angažovaná píseň blbá, tak je holt blbá, stejně jako když je jeho milostná píseň pitomá, tak je holt pitomá.“

Další pohled potom přinesl Michal Pařízek. Ten zdůraznil, že vždy záleží na způsobu politického angažmá (například propaganda je nepřipustná vždy, jiné způsoby lze opomenout) a na konkrétním médiu. Zatímco například magazín FullMoon se o tématu politického angažmá snaží mluvit, veřejnoprávní média si o tom ne vždy mohou dovolit mluvit (například před volbami).

4.4.6 Zobecnění

Přestože více než polovina informantů*ek sdělila, že politika neovlivňuje je, nebo jimi zastupované organizace, z jejich dalších odpovědí bylo znát, že politika pro ně přece jen určitou roli hraje. Mimo jiné často zaznívaly například názory, že je nepřijatelná podpora rasismu, fašismu, homofobie, komunismu nebo jiných extremistických názorů.

Hudební interpret*ka tedy nutně musí počítat s tím, že pokud se bude politicky angažovat, s největší pravděpodobností to bude mít důsledky pro hudební kariéru. Hudební a booking agentury často politické angažmá zohledňují při rozhodnutí, zda s interpretem*kou spolupracovat, či ne. Na některé hudební festivaly nejsou zváni výrazně politicky angažující se hudební interpreti*ky a interpreti*ky podporující extremismus. Hudební manažeři*ky spolupracují s lidmi, se kterými si rozumí po lidské a hodnotové stránce. Hudební publicisté se vyjadřují o hudebních interpretech*kách nejen na základě tvorby samotné, ale i na základě politického angažmá interpretů*ek. Jsou i případy, kdy politické angažmá vzbudilo u informantů*ek sympatie a vnímali*y poté hudební interprety*ky více pozitivně, tyto situace se však vyskytly mnohem méně často. Zatímco při situaci, kdy má hudební interpret*ka kvalitní tvorbu a je negativně politicky angažován*a (myšleno například výrazně spojen*a s extremistickou politickou stranou), organizace ani jednotlivci s takovou osobou nebudou chtít spolupracovat, při situaci, kdy má interpret*ka nezajímavou tvorbu a je pozitivně politicky angažován*a (například benefice pro Ukrajinu), toto politické angažmá ke spolupráci s interpretem*kou nikoho nepřesvědčí. Už vůbec samo vymezení „pozitivního“ a „negativního“ politického angažmá a míry, do jaké je nebo není

přijatelné, je pro každého z informantů*ek jiné. Lze tedy předpokládat, že obecně ve společnosti tyto pojmy nejsou jasně ukotvené a každý jedinec je tedy vnímá subjektivně. I s tím musí hudební interpreti*ky počítat.

Informanti*ky také uvedli*y několik konkrétních příkladů, kdy jsme mohli pozorovat, že politické angažmá hudebních interpretů*ek skutečně ovlivnilo jejich hudební kariéru. Ať už se jednalo o pozitivní, či negativní dopady.

Měli*y by se tedy interpreti*ky vůbec politicky angažovat? Na tuto otázku částečně přinesli odpověď dotázaní hudební publicisté. Z většiny názorů vyplynulo, že hudební interpreti*ky by se politicky angažovat měli. Ovšem za předpokladu, že s podporovanou politickou ideou, nebo politickým subjektem opravdu názorově souzní. Zazněly například názory, že hudební interpreti*ky jako zástupci*kyně celebrit mají jedinečnou možnost veřejně své politické postoje prezentovat a ovlivnit masu lidí. I proto v minulosti sehrála právě hudba klíčovou roli při několika sociálních hnutích. Svými politickými postoji sice mohou část fanoušků*ynek ztratit, naopak jsou ale i taci, které mohou na základě politického angažmá získat. Nelze také opomenout, že v této práci několikrát zmiňovaná extremistická kapela Ortel má své posluchače*ky i právě proto, že je politická.

5 Diskuze

V následujících pasážích budeme diskutovat nad základními nálezy bádání.

5.1 Zodpovězení výzkumných otázek

Cílem této práce bylo komplexně přiblížit způsoby politického angažmá hudebních interpretů*tek na populární hudební scéně v současné České republice a jejich důsledky na hudební kariéru. A to takovým způsobem, že budou zodpovězeny všechny výzkumné otázky.

1. Jakými způsoby se hudební interpreti*ky politicky vyjadřují?

Odpověď na tuto otázku jsem hledala pomocí desk research. Zatím žádná odborná publikace nepřinesla komplexní přehled způsobů politického angažmá hudebních interpretů*ek. Z dostupných zdrojů, které se této tematiky dotýkají, jsem čerpala zmínky o případech, kdy k takovému angažmá došlo, a následně jsem vytvořila vlastní klasifikaci způsobů politického angažmá hudebních interpretů*ek. Jsou jimi:

1. Vyjádření v hudební tvorbě
  - a. Obecná kritika
  - b. Konkrétní kritika jevu
  - c. Píseň-příběh
  - d. Otevřený dopis
2. Politický aktivismus
  - a. Vyjádření k politické situaci
  - b. Spolupráce se zájmovou skupinou nebo organizací
  - c. Účast na nevolební kampani
3. Spolupráce s politickými subjekty
  - a. Účast na volební kampani
  - b. Veřejná podpora politické strany nebo jedince
  - c. Vytvoření volební znělky
  - d. Aktivní účast v politice
  - e. Účast na propagandě

Ještě je třeba dodat, že jednotlivé způsoby politického angažmá se mohou překrývat (interpret*ka se například může účastnit volební kampaně a v rámci ní vyjádřit politickému subjektu svoji podporu, *píseň-příběh* může být zároveň *kritikou konkrétního jevu,...*), a také, že hudební interpret*ka se může politicky angažovat několika způsoby zároveň (například zpívat o politických tématech a zároveň být aktivním politikem*čkou,...).

V kategorii *vyjádření v rámci tvorby* může chybět způsob vyjádření formou *chvály* (jako protipól k *protestsongům*). K tomuto způsobu se mi však nepodařily najít příklady, které by zároveň nešly označit za formu kritiky, nebo propagandy. Například i píseň *Modlitba pro Martu* oslavující mír a svobodu je dodnes vnímána jako protest proti invazi sovětských vojsk a následné okupaci.

Přiznávám, že mohou existovat další způsoby politického angažmá hudebních interpretů*ek. Pokud však existují, nepodařily se mi o nich nalézt zmínky, ani si nevybavuji žádné příklady.

2. Jakou roli hrají politické názory a politicky laděné aktivity interpretů*tek při rozhodnutí, zda hudební nebo booking agentura interpreta*ku bude zastupovat, nebo s ní*m jinak spolupracovat?

Na tuto otázku nelze nalézt odpověď v odborné literatuře. V tomto případě jsem tedy čerpala přímo z odpovědí informantů*ek a to konkrétně zástupců*kyně hudebních a booking agentur a od hudebních manažerů*ek.

Politické angažmá hudebních interpretů*ek není pro agentury hlavním rozhodovacím faktorem při zvažování, zda s interpretem*kou spolupracovat. Nicméně agentury i jednotliví*é manažeři*ky se při tomto procesu rozhodují na základě několika faktorů a politické angažmá nebo politické postoje mohou hrát důležitou roli. V některých případech opravdu až tak důležitou roli, že se agentury rozhodnou s interpretem*kou spolupráci nenavázat.

3. Dostávají politicky angažovaní*é umělci*kyně od pořadatelů*ek méně příležitostí koncertovat?

I v tomto případě je otázka vyhodnocena na základě rozhovorů s informanty, jelikož není dostupná literatura zabývající se tímto tématem.

Z dotázaných zástupců hudebních festivalů zhruba polovina uvedla, že již v minulosti na základě politického angažmá některé interprety*ky odmítli. Lze tedy konstatovat, že je velmi pravděpodobné, že politické angažmá může mít pro interprety*ky negativní vliv co se týče možnosti vystupovat na hudebních festivalech.

Nejvíce se možnost koncertovat dotkne kapel a interpretů*ek spojených s extremismem. Ten je pro většinu pořadatelů hudebních festivalů naprosto nepřijatelný.

4. Ovlivňuje hudební publicisty*ky při jejich reflexi fakt, že je daný hudební interpret*ka nějakým způsobem politicky angažován*a?

Na tuto otázku jsem se zeptala přímo hudebních publicistů*ek. Publicisté, kteří mi odpověděli, uvedli, že je politické angažmá hudebních interpretů*ek při jejich tvorbě ovlivní. Někteří dokonce uvedli příklady, kdy z důvodu politického angažmá hudební*ho interpreta*ky přestali o daném jedinci psát, odmítli je zvat na rozhovory, a nebo naopak o nich vydali celou knihu.

5.2 Doporučení pro další výzkum

Přiznávám, že jsem si vědoma některých nedostatků práce. Přestože jsem se snažila být při desk research maximálně důsledná, je možné, že existují i další způsoby politického angažmá hudebních interpretů, o nichž se mi v dostupných zdrojích nepodařilo najít žádné zmínky a do klasifikace by se měly doplnit.

Co se týče praktické části této práce, vnímám její nedostatek v relativně malém počtu informantů*ek z řad zástupců*kyň hudebních a booking agentur. Z dvanácti zástupců*kyň hudebních agentur odpovídaly tři informantky, ze třinácti zástupců*kyň booking agentur tři informanti. S výjimkou Warner Music se navíc nepodařilo získat odpovědi od „velkých hráčů“. Tedy agentur zastupujících český hudební mainstream jako Universal Music, Supraphon, Brainzone nebo Live Nation Entertainment.

Dalším nedostatkem může být, že nikdo z dotazovaných hudebních manažerů*ek zatím neměl zkušenosti se zastupováním hudební*ho interpreta*ky výrazněji spojované*ho s politickým angažmá. Jako určitý nedostatek lze vnímat i jistou „opatrnost“ informantů*ek, když nechtěli*y jmenovat konkrétní příklady.

Kvalitu výzkumu mohla negativně ovlivnit i genderová nevyváženost informantů a informantek v jednotlivých skupinách (například za hudební agentury odpovídaly pouze ženy, za hudební publicisty*ky pouze muži).

Pokud bych měla možnost výzkum opakovat, volila bych i jinou strukturu otázek pro informanty*ky. Otázek bych pokládala více a formulovala je konkrétněji, aby následná analýza a interpretace mohly být snazší a přesnější.

Téma politického angažmá hudebních interpretů*ek je velmi obsáhlé a zasloužilo by si další zkoumání. V dalším výzkumu by se například mohly získat odpovědi od samých interpretů*ek, ať už těch politicky angažovaných, nebo těch, jimž se politické angažmá naopak přičí. Zajímavé by bylo i pokusit se zjistit, jakým způsobem politické angažmá ovlivňuje vztah hudebních interpretů*ek a jejich fanoušků*ynek. Tato práce se této otázky lehce dotkla, nicméně stálo by za to zkoumat, zda existuje nějaká pomyslná hranice, kdy je politické angažmá přijatelné, a kdy ne. Za zvážení by stálo i zkoumat důsledky politického angažmá zvlášť pro každý ze způsobů. Zajímavé by bylo srovnání způsobů a důsledků politického angažmá v hudební a jiné kulturní sféře.

V poslední řadě by se mohly zkoumat i způsoby a důsledky politického angažmá v klasické hudbě, jelikož ta v této práci vůbec nebyla řešena.

Závěr

Práce komplexně přibližuje způsoby politického angažmá hudebních interpretů*ek působících na populární hudební scéně, demonstruje je na konkrétních příkladech ze zahraničí i z České republiky a nastiňuje některé z důsledků plynoucí pro hudební interprety*ky.

Hudební interpreti*ky se mohou politicky angažovat třemi hlavními způsoby. Jedná se o vyjádření v rámci tvorby, politický aktivismus a spolupráci s politickým subjektem. Tyto tři způsoby lze ještě rozdělit na konkrétnější kategorie.

Pokud se hudební interpret*ka rozhodne politicky se angažovat, musí počítat s tím, že s největší pravděpodobností to s sebou přinese důsledky pro hudební kariéru daného jedince. Některé hudební a booking agentury před zahájením spolupráce zvažují několik aspektů, mezi nimiž někdy bývá i politické angažmá a postoje hudebního interpreta*ky. Některé hudební festivaly neumožní účinkovat výrazně politicky angažovaným interpretům*kám. Hudební manažeři*ky preferují spolupráci s jedinci, s nimiž nemají příliš rozlišné politické postoje. A hudební publicisté*ky jsou do určité míry politickým angažmá hudebních interpretů*ek ovlivněni a může to ovlivnit způsob reflexe o daných interpretech*kách.

Co je a co není v rámci politického angažmá hudebních interpretů*ek přípustné? To je často velmi subjektivní záležitostí a snad kromě nepřijatelnosti extremismu nelze nalézt mezi informanty*kami úplnou shodu. Hudební interpreti*ky zvažující politické angažmá tak předem nemohou přesně vědět, jaké důsledky jim angažmá přinese. S jistotou však říct lze, že nějaké důsledky s sebou politické angažmá přinese určitě, a hudební interpret*ka by tak své jednání měl*a pečlivě zvážit a rozhodně se nepouštět do politického angažmá jdoucího proti vlastním politickým hodnotám.

Na závěr bych ráda uvedla, že jsem vděčná za velké množství informací získaných během příprav této práce a vzhled do problematiky tohoto stále aktuálního tématu. Cení si možnosti setkat se s profesionály*kami z oboru a vyslechnout si jejich názory a postřehy k tématu.

Věřím, že navzdory některým výše zmíněným nedostatkům práce se mi podařilo přispět k rozšíření poznatků o problematice politicky angažovaných

hudebních interpretů*ek a tento text bude sloužit jako jeden z možných zdrojů pro další výzkum v této oblasti.

Summary

The work provides a comprehensive overview of the ways of political engagement of music performers, demonstrates them with concrete examples from abroad and the Czech Republic and outlines some of the consequences for music performers.

There are three main ways in which performers can engage politically. These are expression in the context of creation, political activism and cooperation with a political entity. These three ways can be further divided into more specific categories.

If a musical performer chooses to engage politically, he or she must take into account that this will most likely have consequences for the individual's musical career. Some music and booking agencies consider several aspects before starting a collaboration, sometimes including the political engagement and attitudes of the musical performer. Some music festivals will not allow performances by highly politically committed performers. Music managers will work with individuals with whom they do not have very distinct political attitudes. And music publicists are to some extent influenced by the political engagement of music performers and this may affect their work when reflecting on the performers in question.

What is and what is not acceptable in the context of political engagement with music performers? This is often a very subjective matter and perhaps apart from the unacceptability of extremism, it is impossible to find complete agreement among informants. Thus, music performers considering political engagement cannot know in advance exactly what the consequences of engagement will be. What can be said with certainty, however, is that some consequences will certainly come with political engagement, and a musical performer should therefore carefully consider his or her actions and certainly not engage in political engagement that goes against the political values and beliefs of the individual in question.

Finally, I would like to say that I am grateful for the wealth of information gathered during the preparation of this thesis and the insight into the issues surrounding this ever-topical subject. I appreciate the opportunity to meet with professionals in the field and hear their opinions and insights on the topic.

I believe that despite some of the shortcomings of the thesis mentioned above, I have managed to contribute to the expansion of knowledge on the issue of politically engaged music performers and this thesis will serve as one of the possible sources for further research in this area.

Použité informační zdroje

Monografie

ADAMOVI, Karolina, Ladislav KRÍŽKOVSKÝ, Jiří ŠOUŠA a Jitka ŠOUŠOVÁ, 2001. *Politologický slovník*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-469-4.

ADORNO, Theodor, 1997. *Estetická teorie*. 1. vydání. Praha: nakladatelství Panglos. ISBN 80-902205-4-1.

BAČUVČÍK, Radim, 2014. *Hudba v reklamě*. 1. vydání. Zlín: VeRBuM. ISBN 978-80-87500-51-4.

BRADOVÁ, Eva, 2005. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu. Teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3800-4.

CÍSAŘ, Ondřej, 2008. *Politický aktivismus v České republice*. 1. vydání. Přel. Jiří OGROCKÝ. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politologická řada, 28. ISBN 978-80-7325-168-0.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-485-4.

HENDL, Jan a Jiří REMR, 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. 1. vydání. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-262-1192-1.

HOLLÄNDER, Pavel, 2012. *Základy všeobecné státovědy*. 3. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o.

HOUDA, Přemysl, 2014. *Intelektuální protest, nebo masová zábava? Folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*. 1. vydání. Praha: academia. Šťastné zítřky, 12. ISBN 978-80-200-2353-7.

HUVAR, Michal, 1999. *Kryl*. Brumovice: Carpe diem. ISBN 80-902354-5-X.

KUBÁČEK, Jan, 2012. *Slovník politického managementu a volebního marketingu*. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4013-3.

LEBEDOVÁ, Eva, 2013. *Voliči, strany a negativní kampaň*. První vydání. Praha: SLON.

MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER, 1983. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 2. vydání. Praha: Supraphon, o. p.

NOVOTNÝ, Lukáš, 2009. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-67-9.

POLEDŇÁK, Ivan, 2006. *Hudba jako problém estetiky*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum. ISBN 80-246-1215-1.

RŮŽIČKA, Daniel, 2005. *MAJOR ZEMAN - propaganda nebo krimi?* 1. vydání. Praha: Práh. ISBN 80-7252-118-7.

SEGI, Stefan, 2015. Oi! na ROI. In: *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství academia a Ústav pro českou literaturu AV ČR, s. 1467–1481. ISBN 978-80-200-2491-6.

SHELTON, Robert, 2021. *Bob Dylan No Direction Home*. Přel. Gita ZBAVITELOVÁ. Praha: Dobrovský, s. r. o. ISBN 978-80-7642-590-3.

SHEPHERD, John, David HORN, Dave LAING, Paul OLIVER a Peter WICKE, 2003. Politics. In: *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World*. London: Continuum International Publishing Group, s. 298–303. ISBN 0-8264-6322-3.

STEINER, Hanuš, 1968. Komunikační prostředky propagandy. In: *Teoretické problémy propagandy a společenského vědomí*. 1. vydání. Brno: Universita J.E. Purkyně, s. 33–58.

ŠÍMA, Pavel a Marcela KRÁLIKOVÁ, 2014. *Volební kampaně 2013*. První vydání. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-7485-026-4.

TÓTH, Rastislav, 2015. *Politologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-262-0807-5.

VYSLOUŽIL, Jiří, 1995. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. 1. vydání. Vizovice: Nakladatelství LÍPA - a. J. Rychlík.

WENNER, Jann, 2002. *Lennon vzpomíná*. 1. české. Přel. Marcela NEJEDLÁ. B.m.: Nakladatelství Slovart, s. r. o. ISBN 80-7209-371-1.

Odborné studie

BACIC, Roberta, 2013. Arpilleras: Evolution and Revolution. In: *3rd International Visual Methods Conference: Keynote Paper and Exhibition*. Wellington, New Zealand: Victoria University of Wellington, s. 2–6.

BÓKOVÁ, Michaela, 2016. *Hudba využívaná k politickým účelům v ČR po roce 1989*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění.

D'AMORE, Antonella, 2007. Bruce Springsteen's World Citizenship. *A Bruce Springsteen Celebration*. 9(1), *Interdisciplinary Literary Studies*, 162–181.

DREWETT, Michael, 2007. The Eyes of the World are Watching Now: The Political Effectiveness of "Biko" by Peter Gabriel [online]. 30(1), *Popular Music and Society*, 39–51. ISSN 1740-1712. Dostupné z: doi:10.1080/03007760500504929

DRIESSENS, Olivier, 2013. Celebrity capital: redefining celebrity using field theory. *Theory and Society* [online]. 42(5), 543–560. Dostupné z: doi:10.1007/sl 1186-013-9202-3

DUNCAN, Russel, 2013. The Summer of Love and Protest: Transatlantic Counterculture in the 1960s. In: *The Transatlantic Sixties: Europe and the United States in the Counterculture Decade*. s. 144–173.

EHRENLOU, Martine, 2022. Woody Guthrie: This Machine Kills Fascists. *ROCK AND BLUES MUSE* [online]. [vid. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.rockandbluesmuse.com/2022/08/17/woody-guthrie-this-machine-kills-fascists/>

GARLITZ, Dustin Bradley a aram SINNREICH, 2014. Musicians and Social Media in Politics. 861–866.

GENGARO, Christine Lee, 2009. Requiems for a City: Popular Music's Response to 9/11 [online]. **32**(1), 25–36. ISSN 1740-1712. Dostupné z: doi:10.1080/03007760802191508

HAVLÍK, Adam, 2012. *Západní hudba v Československu v období normalizace*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

HRUBCOVÁ, Zuzana, 2011. *Jaromír Nohavica: Vývoj autorské poetiky*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.

KOUŘIL, Vít, 2012. *Populární hudba a (alternativní) kultura protestu - studijní podklad*. 18. březen 2012.

KÜNZLER, Daniel a Uta REUSTER-JAHN, 2012. "Mr. President": Musical Open Letters as Political Commentary in Africa. *Africa Today*. **59**(1), 89–113.

MILLER, Malcolm 1991. „Music and Politics". *Tempo*. (178), 70–71. ISSN 00402982, 14782286.

MARTINEZ, Theresa, 1994. Popular Music in the Classroom: Teaching Race, Class, and Gender with Popular Culture. *Teaching Sociology*. **22**(3), 260–265.

MORÁVKOVÁ, Eliška, 2019. *Pohádka a propaganda: 50. léta české kinematografie*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.

OSISANWO, Ayo, 2020. Discursive Strategies in Selected Political Campaign Songs in Southwestern Nigeria [online]. **6**(4), *Communication and Linguistics Studies*, 73–81. ISSN 2380-2529. Dostupné z: doi:10.11648/j.cls.20200604.12

PAPEŽOVÁ, Miroslava, 2018. Marta Kubišová: ne-herečka s cenou Thálie. *Illuminace*. **30**(2), 77–92.

PROCHÁZKOVÁ, Iva, 2015. *Celebrity v české politice v letech 1996 - 2013*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

PROKOPOVÁ, Katerina, 2014. *PROPAGANDA a PERSVAZE*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-4345-4.

RODNITZKY, Jerome, 1999. The Sixties between the Microgrooves: Using Folk and Protest Music to Understand American History, 1963-1973. *Popular Music and Society*. **23**, 105–122.

ROSENTHAL, Rob, 2003. Serving the moment: The Role(s) of Music. 11–24.

ROY, William G., 2010. How Social Movements Do Culture. *International Journal of Politics, Culture, and Society*. **23**(2/3), 85–98. ISSN 0891-4486.

SALAMON, Petr, 2011. *Reflexe konfliktu přírody a civilizace v československé druhé kultuře 1969 - 1989*. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

SHUKER, Roy, 2002. *Popular Music: The Key Concepts*. London: Taylor & Francis.

STREET, John, 2003. 'Fight the Power': The Politics of Music and the Music of Politics*.

SUP, Michal, 2008. „Tichý hlas, který vypráví...“ aneb když hudba promlouvá i textem. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

ŠIŠKOVÁ, Hana, 2012. *Hudba a propaganda na příkladu polské masové písně*. 2012.

ŠOCHOVÁ, Anna, 2021. *Propaganda a popkultura v současném Rusku* [online]. Plzeň. Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/43728/1/Anna-Sochova-Bakalarska-prace-Propaganda-a-popkultura-v-soucasnem-Rusku.pdf>

THIERBACH-MCLEAN, Olga, 2020. The Product Of a Spoiled America?: Divorce as Collective Crisis In U.S. Popular Culture Of The 1990S. *IJAS Online*. (10), 4–17.

Internetové zdroje

100 METOD, 2023. Výzkum od stolu. *100metod* [online] [vid. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/100metod/vyzkum-od-stolu>

AKTUÁLNĚ.CZ, 2013. Liška se dal na rap: Můj hlas je zelený, zelený | aktuálně.cz. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online] [vid. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby/liska-se-dal-na-rap-muj-hlas-je-zelenej-zelenej/r~70c8073037d211e3807b0025900fea04/>

Anon., 2018. *Koncert na podporu Jiřího Drahoše - 24. leden 2018 - Události* | Česká televize [online]. 2018. Anon. Praha: Česká televize.

Anon., 2022. *Koncert pro Ukrajinu - iVysílání* | Česká televize [online]. 2022. Anon. Praha:

Anon., 2023. *Taylor Swift clip TRASHING Republicans SURGES into spotlight* [online]. 2023. Anon.

BARTOŠ, Ivan, 2017. Piráti představují předvolební video: Pusťte nás na ně. Všichni nekradou! - Pirátská strana | Česká pirátská strana. *Hlavní web Pirati.cz* [online] [vid. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/jak-pirati-pracuji/pirati-predstavuji-predvolebni-video-pustte-nas-na-ne-vsichni-nekradou/>

BEDNÁŘOVÁ, Veronika, 2017. Tančící ministr Peter Garrett: Frontman skupiny Midnight Oil se vrací z parlamentu na koncertní pódia. *Reflex.cz* [online] [vid. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/colours-of-ostava-colours-2017/80640/tancici-ministr-peter-garrett-frontman-skupiny-midnight-oil-se-vraci-z-parlamentu-na-koncertni-podia.html>

BENEDIKTOVÁ, Jana, 2021. Písně na tělo. Farna a Aguilera vidí krásu, Queeni zadek. *ČT24* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3328218-vsechno-moje-telo-co-uz-vydrzelo-singlem-o-body-positivity-farna-navazuje-na-zapadni>

BEZR, Ondřej, 2022. Koller, Pavlíček, Dusilová a Načeva zpívají s ukrajinskými, běloruskými a ruskými hudebníky: Nevzdám se | Kultura. *Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/koller-pavlicek-dusilova-a-naceva-zpivaji-s-ukrajinskymi-beloruskymi-a-ruskymi-hudebniky-nevzdam-se.A220307_113018_ln_kulturaBez

BRONTOSAURI V HIMÁLÁJÍCH, 2018. *Hrajem Tibetsky | Brontosauři v Himálajích* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.brontosaurivhimalajich.cz/hrajem-tibetsky>

BROŽOVSKÁ, Natálie, 2020. VIDEO Tomáš Klus složil píseň: Babiš? Varoval jsem vás! Jsme v p*deli. *parlamentnilisty.cz* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/VIDEO-Tomas-Klus-slozil-pisen-Babis-Varoval-jsem-vas-Jsme-v-p-deli-641615>

BUKÁČKOVÁ, Hana, 2021. RECENZE: Politicky laděná deska „ČAUČESKU" Tomáše Kluse je jako pohádka od bratří Grimmů - neveselá a s otevřeným koncem. *musicserver.cz* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/65607/tomas-klus-caucesku/>

ČESKÁ TELEVIZE, 2017. Hudebník Hannig oznámil kandidaturu na prezidenta. Chce navázat na Zemana. *ČT24 - Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR - Česká televize* [online] [vid. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2185432-hudebnik-hannig-oznamil-kandidaturu-na-prezidenta-chce-navazat-na-zemana>

ČESKÁ TELEVIZE, 2020. Hůlka vrátil státní vyznamenání. Na Hrad ho poslal poštou. *ČT24 - Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR - Česká televize* [online] [vid. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3226398-hulka-vratil-statni-vyznamenani-na-hrad-ho-poslal-postou>

ČESKÁ TELEVIZE, 2023. Hudebníci Radek Banga a Jožka Černý podpořili své favority u volební urny. *ČT24 - Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR - Česká televize* [online] [vid. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/3557804-hudebnici-radek-banga-a-jozka-cerny-podporili-sve-favority-u-volebni-urny>

ČESKÁ TELEVIZE, archiv ČT, 2021. 30 let zpět: Kocáb komentuje odchod sovětských vojsk z Československa. *ČT24 - Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR - Česká televize* [online] [vid. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/specialy/30-let-zpet/3325096-30-let-zpet-kocab-komentuje-odchod-sovetskych-vojsk-z-ceskoslovenska>

ČESNEK MARCINOVÁ, Ivana, 2022. Greenpeace skládá „Soundtrack pro planetu“. Hudbu poskytnou Ben Cristovao, Himalayan Dalai Lama a vítězové soutěže. *Greenpeace Česká republika* [online] [vid. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/czech/clanek/16618/greenpeace-sklada-soundtrack-pro-planetu-hudbu-poskytnou-ben-cristovao-himalayan-dalai-lama-a-vitezove-souteze>

ČTK, 2017. *Já volím SPD, zpívá v novém klipu Olivie Žižková* | *Globe24.cz* [online] [vid. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://globe24.cz/domov/33769-ja-volim-spd-zpiva-v-novem-klipu-olivie-zizkova>

ČTK, 2018. *Drahoše v Ostravě podpořila Rottrová i Babišův primátor. Měl zase plno* [online] [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/519709/drahose-v-ostrave-podporila-rottrova-i-babisuv-primator-mel-zase-plno.html>

ČTK, 2023. Zklidnit lidi nebude snadné. Spirituál kvintet zazpívá prezidentovi Jednou budem dál | *aktuálně.cz. Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/zklidnit-lidi-spiritual-kvintet-petr-pavel-jednou-budem-dal/r~3df4b17ebcf611ed8c6f0cc47ab5f122/>

DĚDEK, Honza, 2011. Havličku, Havle | *Noviny. Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-04-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/havlicku-havle.A110218_100011_in_noviny_sko

DĚDEK, Honza, 2012a. NEJ HITY: Modrá je pro Klause dobrá | *Kultura. Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/modra-je-pro-klause-dobra.A120426_131723_in_kultura_wok

DĚDEK, Honza, 2012b. NEJ HITY: Olympic angažovaný Únos nehraje, nechce jít rány | *Kultura. Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/olympic-angazovany-unos-nehraje-nechce-jit-rany.A120607_174643_in_kultura_wok

DENÍK.CZ, 2018. Herci a zpěváci podporují jednotlivé prezidentské kandidáty. *Denik.cz* [online]. [vid. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/galerie/herci-podporuji-jednotlive-prezidentske-kandidaty.html?photo=1&back=1462142979-36-1>

DLUHÍ, Ondřej, 2022. VIDEO: Počkáme, co řekne. Kontroverzní Nohavicova virtuálka bourá internet. *Moravskoslezský deník* [online]. [vid. 2023-04-06]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/nohavica-jaromir-nohavica-pockame-co-rekne.html

DVOŘÁK, Stanislav, 2022. *Nevzdám se. Dusilová, Pavlíček a Koller nahráli píseň s Ukrajinci a Rusy - Novinky* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-nevzdam-se-dusilova-pavlicek-a-koller-nahrali-pisen-s-ukrajinci-a-rusy-40389649>

FACEBOOK, 2019. Zelené koule: Hlava na hlavě. *Facebook* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/>

FACEBOOK, 2023a. *Koncert pro prezidenta Petra Pavla | Facebook* [online] [vid. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/events/573287507650176>

FACEBOOK, 2023b. *Koncert „Společně pro Pavla“ - Lucerna Music Bar | Facebook* [online] [vid. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/events/561788262507526>

FOŘTOVÁ, Klára a Terezie WASSERBAUEROVÁ, 2023. Poslechne Janda Nerudovou? Schwarzenberg i Žilková mají s volbou jasno. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-01-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/prezident-volby-druhe-kolo-neuspesni-kandidati-priznivci-bobosikova-jakl-vystreil-schwarzenberg-jand.A230117_111044_volby_klf

FREKVENCE 1, 2022. *Pokáč vzkazuje Putinovi: Nech si tu hnusnou válku, my chceme mír* [online] [vid. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://tv.blesk.cz/video/7536121/pokac-vzkazuje-putinovi-nech-si-tu-hnusnou-valku-my-chceme-mir.html>

GLOBE24.CZ, 2017. *Já volím SPD, zpívá v novém klipu Olivie Žižková | Globe24.cz* [online] [vid. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://globe24.cz/domov/33769-ja-volim-spd-zpiva-v-novem-klipu-olivie-zizkova>

GREENPEACE, 2023. O Greenpeace. *Greenpeace Česká republika* [online] [vid. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/czech/o-greenpeace>

IDNES.CZ, 2022a. Adam Vojtěch. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/wiki/lide-v-cesku/adam-vojtech.K460655>

IDNES.CZ, 2022b. David Koller vyrazil na hranice pomáhat Ukrajině. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/david-koller-ukrajina.A220226_124642_lidicky_lf

IDNES.CZ, 2022c. Tomáš Klus složil píseň na podporu Ukrajiny. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/tomas-klus-pisen-ukrajino.A220227_160323_lidicky_lf

IDNES.CZ, 2023. Michael Kocáb. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/wiki/politika/michael-kocab.K455053>

KABOURKOVÁ, Monika, 2022. Svět bezmocně civí, vzdal Ukrajinu, dnes se diví. Písníkář Hutka složil píseň o válce. *CNN Prima NEWS* [online]. [vid. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/svet-bezmocne-civi-vzdal-ukrajinu-dnes-se-divi-slavny-pisnickar-slozil-pisen-o-valce-85267>

KADLECOVÁ, Kateřina, 2016. Písníkář a spisovatel Honza Jícha: Nechtěl bych dělat ten typ humoru, kterým se dá uživit. *Reflex.cz* [online] [vid. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/76309/pisnickar-a-spisovatel-honza-jicha-nechtel-bych-delat-ten-typ-humoru-kterym-se-da-uzivit.html>

KOCIAN, Tomáš, 2021. ROZHOVOR | Pokáč: Zatím jsem ve fázi, že mě humor baví i mimo stage (1. část). *iREPORT – music&style magazine* [online] [vid. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/rozhovory/rozhovor-pokac-zatim-jsem-ve-fazi-ze-me-humor-bavi-i-mimo-stage-1-cast>

KOMŮRKOVÁ, Magdaléna, 2023. Časy se mění. Pavel si vzal před národem na pomoc Dylana | Domov. *Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-04-08]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/petr-pavel-prezident-pisen-pisnickar-bob-dylan-casy-se-meni.A230309_184425_ln_domov_atv

KUČA, Markéta, 2016. Tvrdá kritika Jarka Nohavici za jeho song o zabíjení Arabů! Je to rasismus, nebo ne? *Extra.cz* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/jaromir-nohavica-a-jeho-song-proti-arabum-arab-mi-saha-nababu-ja-mu-oci-vydlabu>

LAUDER, 2018. Pulitzerova cena patří odhalení kauzy Weinstein i rapperu Lamarovi. *Týdeník Respekt* [online] [vid. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/pulitzerova-cena-patri-odhaleni-kauzy-weinstein-i-rapperu-lamarovi>

LIDOVKY.CZ, 2010. VIDEO: My jsme ten správněj tým, zpívá Michal David v barvách ČSSD | Domov. *Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/video-my-jsme-ten-spravnej-tym-zpiva-michal-david-v-barvach-cssd.A100314_164352_ln_domov_tai

LUKEŠ, Filip, 2019. Hudebník Michal Prokop: Návrat z politiky do normálního života byl krušný. *Deník.cz* [online]. [vid. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/michal-prokop-navrat-z-politiky-do-normalniho-zivota-byl-krusny-20201031.html

MACA, Tomáš, 2022. Pokáč: Oslovit holku pro mě dlouho bylo peklo. Ze začátku na mě chodili spíš ajťáci - aktuálně.cz. *Aktuálně.cz* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/pokac-rozhovor/r~ea82b7a4daa411ec8c6f0cc47ab5f122/>

MAREK, Jan, 2022. GREENPEACE POŘÁDÁ KONCERT PRO PLANETU. *Radio I* [online] [vid. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.radio1.cz/greenpeace-porada-koncert-pro-planetu/>

MIKO, Martin, 2021. Skoro jako Pojišťovna štěstí: Petr Kolář nazpíval novou hymnu SPD. *G.cz* [online] [vid. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://g.cz/skoro-jako-pojistovna-stesti-petr-kolar-nazpival-novou-hymnu-spd/>

MILION CHVILEK PRO DEMOKRACII, 2023. *Naše poslání | Milion chviliek* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://milionchvilek.cz/nase-poslani>

MÜLLEROVÁ, Veronika, 2015. Pro politiky nehraju. Neuměl bych si ty peníze užít, říká David Koller. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/david-koller-nehraje-pro-politiky.A150529_102710_lidicky_zar

NOSÁLKOVÁ, Tereza, Lucie VADLEJCHOVÁ a Helena STINGLOVÁ, 2010. Příteli, chvátej, SOS! ČSSD má novou předvolební hymnu | Domov. *Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/priteli-chvatej-sos-cssd-ma-novou-predvolebni-hymnu.A100313_152959_ln_domov_hs

PETRSTEPANEK.CZ, 2023. *O mně* [online] [vid. 2023-04-01]. Dostupné z: http://www.petrstepanek.cz/web/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=5&Itemid=5

PRIMA, F. T. V., 2023. *VIDEO: Vyskočil, Vágnér i Skamene budou volit Babiše. Které celebrity stojí pevně za Pavlem?* [online] [vid. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/show-time/uspechy-pratelstvi-i-obavy-z-konfliktu-koho-a-proc-podporuji-v-boji-o-hrad-celebrity-198316>

PSP.CZ, 2023. Vladimír Mišík. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online] [vid. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=2829&org=256>

RACHŮNKOVÁ, Dominika, 2022. *O koncerty přichází kvůli medaili od Putina. Co vzkázal fanouškům Jaromír Nohavica po další zrušené akci?* [online] [vid. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.super.cz/849612-o-koncerty-prichazi-kvuli-medaili-od-putina-co-vzkazal-fanouskum-jaromir-nohavica-po-dalsi-zrusene-akci.html>

RAJLICOVÁ, Eva, 2014. *Před dvaceti lety zemřel Karel Kryl, jeho písně se staly symbolem odporu proti komunismu | Radiožurnál* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pred-dvaceti-lety-zemrel-karel-kryl-jeho-pisne-se-staly-symbolem-odporu-proti-6230871>

ROZŠAFNÁ, Michaela, 2014. Zpěvák Xindl X: Jde mi líp do věcí rýpat, než je opěvovat | Kultura. *Lidovky.cz* [online] [vid. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/zpevak-xindl-x-jde-mi-lip-do-veci-rypat-nez-je-opevovat.A141130_163812_ln_kultura_rof

SME.SK, 1996. Na podporu ODA v Brně vystúpi Chuck Berry. *www.sme.sk* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.sme.sk/c/2109792/na-podporu-oda-v-brne-vystupi-chuck-berry.html>

SOUND CZECH, 2023. Agentury — adresář — Sound Czech. *Sound Czech* [online] [vid. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://adresar.soundczech.cz/?type=agentury&others%5B%5D=99>

SPRUCH, Kirsten, 2020. A Timeline of Taylor Swift's Political Evolution. *Billboard* [online]. [vid. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.billboard.com/music/pop/taylor-swift-political-evolution-timeline-8528527/>

STEHLÍKOVÁ, Džamila, 2006. Stranu zelených povede na Vysočině ve volbách písničkář Jiří Dědeček. *Ekolist.cz* [online] [vid. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/stranu-zelenych-povede-na-vysocine-ve-volbach-pisnickar-jiri-dedecek>

STRAKATÝ, Čestmír, 2021. Tomáš Klus jde ostře proti Babišovi se Zemanem: Všechno jde do kopru, psal jsem písně hladový, jejich činy jsou zlo. *Reflex.cz* [online] [vid. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/prostor-x/106666/tomas-klus-jde-ostre-proti-babisovi-se-zemanem-vsechno-jde-do-kopru-psal-jsem-pisne-hladovy-jejich-ciny-jsou-zlo.html>

ŠEFLOVÁ, Saša, 2021. Petr Kolář to drsně schytl za song pro SPD: Jste dno a póvl, vzkazují fanoušci. Takhle na to zpěvák reagoval. *super.cz* [online] [vid. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.super.cz/768551-petr-kolar-to-drsne-schytl-za-song-pro-spd-jste-dno-a-povl-vzkazuji-fanousci-takhle-na-to-zpevak-reagoval.html>

ŠTRACHOVÁ, Miroslav S. Jilemnický, Lucie, 2023. Flanelový večer. Koncert na podporu generála Pavla zaplnil klub u Lucerny. *Kolínský deník* [online] [vid. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://kolinsky.denik.cz/z-regionu/na-koncerte-pro-pavla-vystoupi-tri-desitky-umelcu-a-osobnosti-20230122.html>

ŠUBRTOVÁ, Diana, 2020. *Kanye West: Bůh ochraňuj Ameriku - iDNES.cz* [online] [vid. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/kanye-west-raper-prezident-kampan-volby-vira-buh-hlasy-volici.A201013_082026_lidicky_sub

TOPOROVSKY, Boaz, 2023. Sorry, BDS, Roger Waters: Music should promote coexistence, not racism - The Jerusalem Post. *The Jerusalem Post* [online] [vid. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.jpost.com/opinion/article-733004>

ULMANOVÁ, Lucie, 2008. Michal David: Jsem symbolem české pop-music 80. let. *TÝDEN.cz* [online] [vid. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/lide/michal-david-jsem-symbolem-ceske-pop-music-80-let_90497.html

VANDA, Vojtěch, 2021. VIDEO: Piráti a STAN mají venku vlastní hymnu. Bartoš rapuje, Rakušan obstaral bicí. *REFRESHER* [online] [vid. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://refresher.cz/104119-VIDEO-Pirati-a-STAN-maji-venku-vlastni-hymnu-Bartos-rapuje-Rakusan-obstaral-bici>

VEBR, Radek, 2022. Letnou v neděli zaplnil koncert Společně pro Ukrajinu, přišlo se podívat na 5000 lidí | aktuálně.cz. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online]

[vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/koncert-pro-ukrajinu-na-prazske-letne/r~cc83101cb3d211eca06bac1f6b220ee8/>

VEDRAL, Jan, 2014. Please the Trees a Priessnitz burcuje koncertem proti kácení lesů. *iDNES.cz* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/please-the-trees-pro-sumavu.A140123_161423_hudba_vdr

VESELÝ, Karel, 2015. Please The Trees: Nepotřebujeme se nikomu zalíbit. Chceme jen vrátit rock „n“ roll do ulic | aktuálně.cz. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online] [vid. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/please-the-trees-nepotrebujeme-se-nikomu-zalibit-chceme-jen/r~5b1ad576612d11e5b286002590604f2e/>

VEŠKRNOVÁ, Anna, 2020. *Xindl X to schytl za píseň Roušky, která se opřela do Babiše: Tenhle vzkaz se jeho kritikům líbit nebude!* [online] [vid. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.super.cz/691999-xindl-x-to-schytl-za-pisen-rouscky-ktera-se-oprela-do-babise-tenhle-vzkaz-se-jeho-kritikum-libit-nebude.html>

VLTAŤSKÝ, Lukáš, 2019. Umělci na Letné: Klus věří v rytíře, Svěrák oslavuje, Kovy chtěl lidský řetěz. *Expres.cz* [online] [vid. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.expres.cz/celebrity/milion-chvilek-pro-demokracii-demonstrace-jitka-cvancarova-sverak-babcakova-basikova-letna-klus.A190624_120717_dx-celebrity_vlt

VOYTKO, Lisette, 2022. Billionaire No More: Kanye West's antisemitism Obliterates His Net Worth as Adidas Cuts Ties. *Forbes* [online] [vid. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/lisettevoytko/2022/10/25/billionaire-no-more-kanye-wests-anti-semitism-obliterates-his-net-worth-as-adidas-cuts-ties/>

Rozhovory

Informace poskytl informant a (anonymizováno), hudební manažer. telefonicky, 6.3.2023.

Informace poskytl Ondřej BEZR, hudební publicista. e-mailová korespondence, 15.4.2023

Informace poskytl Petr BLAŽEK, hudební manažer. telefonicky, 6.3.2023.

Informace poskytla Petra BURTHEY, hudební manažerka. e-mailová korespondence, 7.3.2023.

Informace poskytl Ricardo DELFINO, hudební publicista. e-mailová korespondence, 6.3.2023.

Informace poskytl Petr DORUŽKA, hudební publicista. e-mailová korespondence, 3.3.2023

Informace poskytla Marcela DVORÁKOVÁ, Artist & Local Repertoire manažerka hudební agentury Warner Music. e-mailová korespondence, 19.4.2023.

Informace poskytl David GAYDEČKA, zástupce hudebního festivalu Metronome. videohovor prostřednictvím Google Meet, 17.3.2023.

Informace poskytl Petr GRÁC, zástupce hudebního festivalu Majáles Ostrava. videohovor prostřednictvím Google Meet, 16.3.2023.

Informace poskytl Prokop HOLOUBEK, zástupce booking agentury Bumbum Satori. telefonicky, 24.2.2023.

Informace poskytl Michal KAŠČÁK, CEO/Booking hudebního festivalu Pohoda. e-mailová korespondence, 3.4.2023.

Informace poskytl Tomáš KELAR, Program Director hudebního festivalu Pop Messe. e-mailová korespondence, 9.3.2023.

Informace poskytl Igor KLIMEŠ, hudební manažer. osobní setkání, Brno 7.3.2023.

Informace poskytl Filip KOŠTÁLEK, Creative manager & programmer hudebního festivalu Colours Of Ostrava. e-mailová korespondence, 27.2.2023.

Informace poskytla Petra MACHÁČKOVÁ, hudební manažerka. osobní setkání, Praha, 27.3.2023

Informace poskytl Jan MAYER, zástupce hudebního festivalu Majáles Pardubice. telefonicky, 9.3.2023.

Informace poskytl Pavel MIKECZ, zástupce hudebního festivalu Benátská noc. e-mailová korespondence, 7.3.2023

Informace poskytla Natálie OSTROUCHOVÁ, zástupkyně hudební agentury Animal Music. e-mailová korespondence, 24.2.2023.

Informace poskytl Tomáš PALETA, CEO & Head of Booking v booking agentuře APPLAUSE booking. e-mailová korespondence, 24.2.2023.

Informace poskytl Michal PAŘÍZEK, hudební publicista. videohovor prostřednictvím Google Meet, 20.3.2023

Informace poskytla Hanka PODHORSKÁ, zástupkyně hudební agentury Indies Production. osobní setkání, Brno, 11.3.2023.

Informace poskytl Michael TARDÍK, zástupce booking agentury Everything Goes Booking. e-mailová korespondence, 24.2.2023

Informace poskytl Milan TESAŘ, hudební publicista. e-mailová korespondence, 12.3.2023

Informace poskytl Pavel TUREK, hudební publicista. osobní setkání, Praha, 20.3.2023.

Informace poskytla Veronika VALDOVÁ, hudební manažerka. telefonicky, 15.3.2023

Informace poskytl Karel VESELÝ, hudební publicista. e-mailová korespondence,
7.3.2023

Informace poskytl Josef VLČEK, hudební publicista. e-mailová korespondence,
3.3.2023

Seznam příloh

Tabulka 1: Dlouhodobí*é podporovatelé*ky politických stran v letech 1996–2013, vlastní zpracování dle Procházkové 2015	39
Tabulka 2: Odpovědi zástupkyň hudebních agentur, vlastní zpracování	I
Tabulka 3: Odpovědi zástupců booking agentur, vlastní zpracování.....	II
Tabulka 4: Odpovědi zástupců hudebních festivalů, vlastní zpracování	III
Tabulka 5: Odpovědi hudebních manažerů*ek, vlastní zpracování	IV
Tabulka 6: Odpovědi hudebních publicistů, část 1, vlastní zpracování	V
Tabulka 7: Odpovědi hudebních publicistů, část 2, vlastní zpracování	VI

Přílohy

Tabulka 2: Odpovědi zástupkyň hudebních agentur, vlastní zpracování

jméno, agentura	Otázka 1 Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem spolupracovat?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?	Otázka 3 Je vaše agentura nějakým způsobem politicky vymezená?
NATÁLIE OSTROUCHOVÁ Animal Music	ne	ne	jako organizace ne, jako lidé ano
HANKA PODHORSKÁ Indies	názory, strana - záleží na konkrétním případě nikoho neoslovíme jen proto, že se nám líbí jeho názory, jde o hudbu pokud se nám ale někdo líbí hudebně a nelíbí se nám názory, tak s ním spolupracovat nebudeme musí být "na stejné vlně"	SPD chtěla kapelu - tehdy se to začalo řešit - co dělat s kapelou, která by s nimi chtěla hrát - nechceme s ní spolupracovat nabídka přišla i od zelených muzikant hrál pro milion chviliek a bylo to super, benefice pro Ukrajinu problém byl na regionální akci v brně - muzikant hrál v tričku s tématem referenda o nádraží v brně - dostali jsme méně peněz od pořadatele	ne
MARCELA DVOŘÁKOVÁ Warner Music	Jsme striktně apolitická firma. Politické postoje umělců nehrají v naší spolupráci s nimi roli. Nepodporujeme žádnou politickou stranu či hnutí ani tak, že bychom poskytovali souhlas s užitím našich nahrávek v politických kampaních či při prosazování zájmů určitých skupin lidí.	Ne	Ze zásady ne

Tabulka 3: Odpovědi zástupců booking agentur, vlastní zpracování

jméno, agentura	Otázka 1 Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem spolupracovat?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?	Otázka 3 Je vaše agentura nějakým způsobem politicky vymezená?
TOMÁŠ PALETA Applause Booking	Nikdy bych nespolečně pracoval s umělcem, který zastává extremistické názory typu fašismus, nacismus, komunismus apod. Ovšem, jestli je umělec voličem té či oné demokratické strany neřeším:-)	Na tuto situaci si nevzpomínám. Naštěstí mě zatím neoslovila žádná extremistická hudební skupina. O spolupráci s hudebními skupinami u mě rozhoduje primárně její hudební počínání. Tedy musí se mi kapela líbit, až poté jsou na místě další otázky.	Naše organizace se politicky nijak nevymezuje, ani nikoho explicitně nepodporuje. Ovšem jak jsem psal výše, nikdy bychom nepracovali pro extremistické organizace.
MICHAEL TARDÍK Everything Goes Booking	ano, spíše než politika jako taková je nám sympatický boj za svobodu	po vypuknutí války jsme přestali spolupracovat s ruskými kapelami. Naopak jsme našli ukrajinské kapely.	ne explicitně
PROKOP HOLOUBEK Bumbum Satori	o každé nabídce se diskutuje zvlášť, politické angažmá by byl jeden z projednávaných faktorů extremismus by asi vadil	zatím se nestalo	vymezení nejsme zastupovaným umělcům v ničem nebráníme, ale oni sami se politickému angažmá vyhýbají

Tabulka 4: Odpovědi zástupců hudebních festivalů, vlastní zpracování

jméno, festival	Otázka 1 Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem spolupracovat (zda mu umožníte na festivalu účinkovat)?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?	Otázka 3 Je váš festival nějakým způsobem politicky vymezen?
FILIP KOŠTÁLEK Colours of Ostrava	Vystoupení na festivalu bychom samozřejmě neumožnili umělci, který má jakékoliv radikální extrémistické názory nebo názory, které odporují slušnosti a důstojnosti. Rovněž netolerujeme jakoukoliv politiku spojenou s rasismem. V mezích standardních politických angažmá či postojů rozdílů neděláme, nicméně jsme zastánci toho, že politika tohoto typu na pódium nepatří - v případě, že interpret nepoužívá pódium a festival jako médium, pomocí kterých může ovlivňovat lidi směrem ke svému politickému názoru, pak je vše v pořádku.	Samozřejmě i v hudbě je důležitá message, kterou interpret šíří, nemyslíme si však, že zájem nebo nezájem o interpreta je spojen s politikou. Největší precedens vznikl při vpádu Ruska na Ukrajinu, kdy do bookingu výrazně vstoupila politika – účast jsme zrušili ruským umělcům přestože všichni z nich byli výrazně antiputinovští a válku neschvalovali. Politicky to však bylo důležité gesto.	Festival není politicky vymezen. Je otevřen všem. Naopak - proto, abychom podnítili společenskou debatu, je na festivalu přístupné mezinárodní diskusní fórum Meltingpot zdarma - 10 scén a přes 250 řečníků, kteří hovoří na téma globálních, společenských a osobních problémů. Sdílení a debata je základ.
MICHAL KAŠČÁK Pohoda	Áno. Pohodu považujeme za oslavu slobody, preto nemôžeme prezentovať umelkyne a umelcov, ktorí svojou tvorbou, alebo svojimi postojmi podkopávajú demokraciu, humanizmus či slobodu samotnú. Nemôžeme a nechceme uvádzať rasistické, homofóbné, transfóbné, xenofóbné, či fašistické kapely a to ani vtedy, ak v ich tvorbe tieto témy neriešia, ale zastávajú názory nezlučiteľné s hodnotami Pohody v osobnom živote. Ideály slobody nepodporujeme len deklaratívne, ale aj konkrétnymi činmi vrátane tvorby festivalového programu. V diskusnej časti festivalu máme pravdilo, že s výnimkou prezidentky neprezentujeme aktívnych politikov z akejkoľvek strany, sme presvedčení, že v občianskej spoločnosti je dostatok inšpiratívnych a zaujímavých ľudí.	V tomto roku máme tri hlavné témy: agresívna vojna Ruska proti Ukrajine, klimatická kríza a LGBTI+ ľudia. Preto pri tvorbe programu dávame väčší dôraz na ľudí, ktorí vo svojej tvorbe reagujú na tieto tri témy. Objednali sme dielo od troch mladých ukrajinských tvorců a tvorcov, ktoré odpremiérujeme na festivale, objednali sme realizáciu diela Morta Garsona Plantasia, o záver festivalu na hlavnom pódiu sa postará transrodová žena z Venezuely ARCA. Všetky tieto tri bookingy reagujú na uvedené témy. Takto sme postupovali v histórii veľakrát, uvediem zopár príkladov. Po vražde Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej sme objednali dielo u slovenského skladateľa Mira Tótha, ktoré odpremiéroval na festivale Kronos Quartet. Po anektovaní Krymu sme festival začínali Ukrajinskou národnou filharmóniou, po protimaďarskej kampani strany Smer sme spojili orchestre Maďarskej štátnej opery a Opery Slovenského národného divadla, pri príležitosti osláv vzniku Československa sme vytvorili Československú filharmóniu, realizovali sme koncert Pussy Riot ako znak podpory týchto odporčůň Putinovho režimu. Odmietli sme niekoľko homofóbnych umelcov, umelcov, ktorí propagujú násilie na ženách, dlhodobo odmietame skupiny, ktorých členovia podporujú neonacistickú scénu, či velebia terorizmus, ako napríklad skupinu Zóna A, či Ska P.	Skôr by som hovoril o hodnotovom, občianskom a spoločenskom vymedzení. V striktné politickom chápaní neselektujeme umelkyne a umelcov podľa preferencií, rovnako napríklad v zóne NGO sa stretávajú liberálne neziskovky s konzervatívnymi. Rešpektujeme pestrosť, odmietame to, čo považujeme za extrém, respektíve to, čo sa nezhoduje s hodnotami festivalu.
DAVID GAYDEČKA Metronom	politické názory jsou normální, je přirozené, že si někdo něco myslí. Nijak nám to nevádí, někdy nás to i baví. Každý má hranice jinde, my máme taky hranice. Kvůli některým jeho nebezpečným postojům bychom v současné situaci nezvali Rogera Waterse, nepozvali bychom extremisty.	Měli jsme hodně ukrajinských účinkujících. Spolupráce s Amnesty International Je možné, že jsme někoho pozvali z důvodu pozitivního PA. Na negativní příklady si nevzpomínám	neutrální jsme otevřeni lidem s různými názory Na začátku nebyla jen myšlenka zábavy, ale také branding a positioningu Prahy --> prodemokratická linka společnosti (odsouzení potlačení čínské revoluce, výtky ke komunismu) roli hrají i sponzoři. Je potřeba respektovat jak diváky, tak např. i partnery festivalu, tzn. svůj názor nemůžeme jednoduše vnucovat dalším stranám, pokud na něm není 100% shoda.
PAVEL MIKECZ Benátská noc	nehraje, pokud se bavíme o českých interpretech	nemáme konkrétní případy	ne, pokud se bavíme o českých interpretech
TOMÁŠ KELAR Pop messe	Kapela Jako Ortel nikdy nebude hrát na festivalu POP MESSE	My oslovujeme umělce a vedeme dramaturgii. Umělce oslovujeme takové, které mají inkluzivní pohled na svět a nepodporují autoritářství nebo kultivují extrémistické názory.	Neradi politizujeme, byť jsou festivaly našeho rozměru často politizované. Považujeme normální říct že nejsme festival pro SPD a Fašisty a Komunisty
JAN MAYER Majáles Pardubice	nestalo se nám, že by pozvané kapely byly spojované s některou konkrétní stranou vadil by nám extremismus, jinak neřešíme	ortel - oslovili nás, ale nedomluvili jsme se	jsme co nejvíce apolitičtí, musíme spolupracovat se zastupiteli města, více však politika nezasahuje
PETR GRÁC Majáles Ostrava	Roli to hraje. Výrazně PA interpreta bychom nezvali. Neoslovovali bychom umělce vystupující proti Ukrajině.	S takovým příkladem jsme se nesetkali. Setkali jsme se s tím, že kapely bývají vyhraněné vůči sponzorům, kteří jsou politicky aktivní nebo jiným kapelám, které mají extrémistické názory. S těmi ale nijak nespolupracujeme a ani nemáme zájem.	Fe+A1:D8stival nijak vyhraněn není.

Tabulka 5: Odpovědi hudebních manažerů*ek, vlastní zpracování

jméno	Otázka 1 Hraje politické angažmá nebo politické postoje roli v tom, zda budete s daným interpretem spolupracovat?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá důvodem, proč jste s některým z interpretů odmítli spolupracovat, nebo jste naopak o spolupráci stáli?	Otázka 3 Jste sám*a politicky angažován*a?
Petr Blažek	ano, nejde to dohromady i mnou zastupovaní umělci se neradi angažují v politice či v kampaních	odmítl jsem interpreta, vadí, když je někdo hodně angažovaný, někteří "moji" umělci podpořili K. Schwanzenbergera	během své práce se setkávám s politiky a jedním s nimi, to však není angažmá obdivovael Havla, Pražská kavárna, nemám rád komunisty podpora "pravdy a lásky"
Petra Burthey	ano	ne	Nevynechám žádné volby, ale nejsem členem žádné politické strany. z pozice své práce se snažím s politikou nepropojovat
	je to důležité, výraznou roli by hrál ale až extremismus u stran je to víceméně jedno, záleží spíše na formě záleží vždy na tom, aby angažmá bylo se souhlasem celé kapely	kapela dostala nabídku od ANO, kapela se však profiluje apoliticky a straně nabídla spolupráci za astronomickou částku	zastupitel v Třinci, pouze regionální politika, nevnímám to jako politické angažmá, všichni se tu dobře znají
Igor Klimeš	Neexistuje jednoznačná ano/ne odpověď, nelze míchat politiku s hudbou u spolupráce jde především o samého člověka a o jeho osobnost, politika jako taková problém není. Snažím se lidi nesoudit podle názoru. Politika však nesmí být všechno, kolem čeho se tvorba točí. V první řadě jde o potenciál, o to, co člověk může vytvořit. Obecně asi PA nevdí, ale nesmí to být extremismus ani na jednu stranu. Stát se stará o kulturu, ale kultura by neměla zasahovat do státu.	ne	nejsem členem žádné strany, žádnou veřejně nepodporuji, ani nemám zájem zajímám se o fungování ve společnosti
Veronika Valdová	Hraje. Nprověřuji umělce, jestli jsou nějak angažováni, ale pokud je jejich jméno výrazně spojeno s někým, kdo mi nesedne, spolupráci zvažuji a možná ji ani nezačnu. Kdyby to byl někdo známý, o koho stojím, zjistila bych si okolnosti.	Stalo se to jednou, vyřešilo se to rychle a pozitivně. Umělec hostoval s kapelou, která byla spojena s politickou stranou.	žádné angažmá, žádné vyjádření ohledně voleb, chodím "podporovat mír", pravidelně volím
Petra Macháčková	Ano. Jsou tam dvě stránky. Jednak nechci trávit čas s někým, s kým si nerozumím a také nechci být s takovým člověkem spojována. Mám hranice, vadí mi extrémní názory na obě strany (radikální levice i pravice)	Oslovila mě kapela, která byla zaběhnutá, ale frontman měl problém s vyjadřování svých extrémních názorů na koncertech (rusko, extremismus) i sama kapela s tím začala mít problém --> řekla jsme že spolupracovat nechci, kapela se následně rozpadla --> rozhovor v rozhlasu že má agentura není demokratická protože bere svobodu umělci se vyjádřit jeden fanoušek je vysoký politik. Jsme rádi, že je fanouškem a chodí na koncerty, odmítáme však hrát na jeho akcích	Nepodporuji žádnou konkrétní stranu. Zastávám demokratické hodnoty. Mnou zastupovaní umělci mohou mít jakékoliv pol. myšlení, pokud není extremistické. Umělce nabádám k umírněnosti, pokud už se chtějí projevit, chci aby to bylo v souladu s tím, s čím se ztotožňují.

Tabulka 6: Odpovědi hudebních publicistů, část 1, vlastní zpracování

jméno, médium	Otázka 1 Měl by se hudební interpreti podle Vašeho názoru nějakým způsobem politicky angažovat? Proč ano, proč ne?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá nějakého hudebního interpreta předmětem kritiky, nebo naopak danému interpretovi přineslo uznání?	Otázka 3 Ovlivňuje politické angažmá daného umělce váš profesní pohled na jeho hudební dílo?
PAVEL TUREK Respekt	Kultura je výrazem i předpokladem politiky. Každý umělec dělá politická rozhodnutí ať chce či nechce. Politika i hudba vznikají tak, že lidé se spojují kolem myšlenky. Publikum politické vyjádření někdy odpouští, někdy neodpouští. Některé kapely (ortel) jsou úspěšné právě proto, že jsou politické. Pol. profilované jsou i hudební podniky	David Koller - antikomunismus - spousta lidí uznání, spousta lidí se od něj distancovalo. Klus - protibabišovský - musel si také cestu prošlapat, aby byl přesvědčivý Karel Kryl - po 89 plný deziluzí, kritika západu Kabát Colorado - drancování - Kabát je autentická kapela, vychází ze skupiny, kterou reprezentuje, mluví za ni, proto přízeň před 12 lety "protestsongy" (Čecháček, Pánubohu do oken) - ventilují nespokojenost střední třídy po prvních skandálech politiků pozitivní reakce jsou když občanský postoj se rovná uměleckému (benefice, podpora kauz) - více časté u undergroundu a subkultur	ovlivní není vyjasněné oddělení díla od hudebníka --> případ od případu obecně však nelze poslouchat hudbu a nebrát ohled na kontext - novinářsky to nedává smysl Pokud se píše profil do novin, musí se brát v potaz jednak tvorba, ale také PA, myšlenky, sny... od kollera nelze oddělit antikomunismus, od landy neonacismus pouze pokud se jedná čistě o recenzi desky, je možné oddělit ji od osoby autora
KAREL VESELY	Otázka tedy neleží jestli se politicky angažova ano nebo ne, ale spíše jak moc do hloubky své jednání promyšlet z hlediska vlastních hodnot a politických konsekvencí. Já v tomto rád cituji chilského elektronického hudebníka Ricarda Villalobose, který říká: "Nejsem politicky aktivní člověk, ale všechno co dělám je politické." A jestli otázka stojí tak, že jestli mají hudebníci říkat, koho volí ve volbách nebo hrát na politických mítincích, tak to je ten nejvíc primitivní způsob politické angažovanosti, který je po právu zesměšňován. Hodnoty muzikanta (ty které vyjadřuje ve svých písních) by měly být komplexnější než jen to, že řekne, že volí Losnu nebo Mažňáka. Samozřejmě, že některé hodnoty, které hudebník zastává, můžou být vyřčeny explicitně pokud mají pocit, že takový názor je podle nich ohrožen - například postoj proti rasismu nebo vyjádřit se proti napadení druhé země agresorem.	Aktuálně se to děje Rogeru Watersovi, který se obšírně vyjadřuje k politickým otázkám (Palestina, Black Lives Matter, Ukrajina), ale prokazuje značnou dávku arogantní ignorance a zmatečně spojuje různá témata podle filosofie nepřítel mého nepřítel je můj přítel. Pro jeho proruský postoj jsou mu v západních zemích rušeny koncerty, ten pražský nicméně pravděpodobně proběhne. Zaznamenal jsem i několik negativních reakcí na sociálních sítích nebo v názorových rubrikách webů. Druhým příkladem by mohly být angažmá afroamerických hudebníků jako rapper Killer Mike, Jay-Z nebo Beyoncé v podpoře hnutí Black Lives Matter, ať už podporou na sociálních sítích nebo přímo na demonstracích či koncertech.	Zajímá mě způsob, jakým hudebníci přemýšlí o světě a jak případně reflektují aktuální dění ve světě. Pijde mi to jako důležitá součást uměleckého vyjádření, ale respektuji i když se hudebník nechce k těmto tématům vyjadřovat nebo záměrně volí pohled na svět, který je pouze čistě osobní (nicméně i osobní je podle mě politické). Hloubka a šíře jejich přemýšlení o světě je to, co mě fascinuje a nemusí to nutně být názor, který konvenuje mému politickému hledisku - nakonec úkolem umělce je otevírat otázky a ne nutně hledat odpovědi. Křečovitě politické angažmá ať už by to bylo i k "dobré věci" by mi mohlo tvorbu některého hudebníka zprotivit. Z poslední doby se mi to stalo u Kanye Westa, který vypouští dost problematické politické statementy (otroctví byla volba, Hitler byl revolucionář) a jeho novější věci už nemůžu vůbec poslouchat - i proto že na nich programově spolupracuje s hudebníky obviněnými ze sexuálního násilí (Marilyn Manson, DaBaby). Nejsem úplně zastáncem oddělení osobnosti hudebníka a jeho tvorby, speciálně v žánrech jako je rap je osobnost hudebníka důležitou součástí celého uměleckého balíčku, který pak na posluchače působí nebo nepůsobí autenticky.
PETR DORUŽKA	Já u umělce respektuji individualitu, tvůrčí vyhraněnost, a je věci každého jaké rozhodnutí učiní. Samozřejmě že s rizikem, že se stane směšnou figurkou anebo vzbudí respekt.	kritika Nohavica (Putin), Clapton, Van Morrison (antivax), Roger Waters (BDS), turbofolk v jugoslávii uznání: Paul Simon (Graceland, South Africa), Leonard Cohen	Tady máme každý (tj hudební kritik, i posluchač) své priority. Můj názor je, že hudba má být pravdivá, podložena vlastním názorem, životním stanoviskem. Tedy rozdíl v tom, když zpívá Dylan, oproti tomu, když jeho skladbu "interpretuje" druhorády rutině.
MILAN TESAR Proglas	Dospívám k tomu, že hudební interpret je člověk jako každý jiný. Někteří tedy budou mít logicky k politice daleko a jakékoli angažmá pro ně bude nepřijímatelné, pro jiné to bude naprosto přirozenou součástí jejich života a oni naopak budou využívat své popularity k tomu, aby své názory dali jasně najevo. Z mého pohledu je obojí legitimní. Ovšem nezáleží pouze na osobním nastavení konkrétního interpreta, ale také na společenském a politickém kontextu dané země. Zatímco například v době "běžného" střídání demokratických stran u moci nemusí být pro interpreta XY tak motivující veřejně vyjádřit svůj politický názor, v okamžiku, kdy hrozí, že například ve volbách vyhraje populistická nebo extremistická strana, může to být pro veřejně známé osobnosti signálem k jejich názoru. Ostatně u velké části revoluci v posledních desetiletích (od karafiátové v Portugalsku v roce 1974 přes naši sametovou až po události na Maidanu na Ukrajině) vždy hráli umělci důležitou roli. A je to tak podle mě správné.	Angažmá umělců na demonstracích Milionu chvilék (Tomáš Klus, Vít Troniček z kapely Marien) nebo z opačného konce spektra politické angažmá Romana Horkého ze skupiny Kamelo a Ilony Csákové na prvních dvou místech kandidátky Volného bloku nebo politicky (protievropsky, protiprchlicky) orientované písně Olivie Žižkové a angažmá písničkáře Pepy Nose na protislámských demonstracích. Případná kritika nebo uznání samozřejmě závisí na orientaci konkrétního posluchače, ale zrovna v případě Romana Horkého jsem zaznamenal velkou kritiku jeho fanoušků na sociálních sítích. Podobně i v případě Jaromíra Nohavici, který se v poslední době silně příkládní k platformám reprezentovaným Janou Bobošíkovou a podobně orientovanými politiky. Tam jeho odmítnutí velmi často vedlo i k rušení koncertů (nejen u nás, ale například i v Polsku; zde však bylo důvodů více, především kdysi získaná medaile od Vladimíra Putina). Velká kritika od části fanoušků mířila také na adresu Richarda Krajčá ze skupiny Kryštof v době, kdy měl blízko k Andreji Babišovi. Při posledních prezidentských volbách naopak část veřejnosti vyzdvihovala pozitivně angažmá Jaroslava Hutky ve prospěch Petra Pavla U nás pokračuje v psaní politicky laděných písní Jaroslav Hutka (alba Sto let nebo Putina kulká), z mladší generace stojí v tomto ohledu za pozornost Jakub "Cermaque" Čermák (písně jako Imigranti nebo Havlovy děti), dále Tomáš Klus, Xindl X nebo velmi silně protikomunisticky zaměřený David Koller. příklady pozitivního politického angažmá různých interpretů. Za všechny zmíním izraelskou zpěvačku s iránskými kořeny Liraz, která už dvakrát potají (bez zveřejnění jejich jmen) pozvala na své album jako hosty iránské umělkyně, kterým by samostatně toto angažmá mohlo přinést trest vězení. Dále taktéž iránská zpěvačka Mahsa Vahdat (žijící v Norsku), která své nejnovější album Braids of Innocence pojala jako manifest za práva žen v Íránu. Turecká zpěvačka Gaye Su Akyol otevřeně zpívá proti autoritářské vládě Recepta Tayyipa Erdogana ve své zemi. A mnoho a mnoho dalších.	Rád bych řekl, že neovlivňuje a že soudím především podle tvorby samotné. A je pravda, že nejsilnější písně Jaromíra Nohavici (z alab Mikymauzoleum a Divné století) pro mne budou stále silné, nezávisle na politických "úletech" jejich autora. Takto to vnímám jako posluchač. Jako hudební publicista však cítím, že bych měl minimálně příklon některých umělců k extremistickým nebo populistickým politickým směrům reflektovat. Projevuje se to například v tom, že jsem odmítl pozvat Romana Horkého do rádia na rozhovor v době, kdy měl nové album, protože bych tím zároveň dal hlas představiteli z mého pohledu extrémní politické síly. Obecně lze ale říct, že čím kvalitnější je z mého pohledu dílo, tím je pro mne politické angažmá interpreta méně podstatné. Naopak pokud jde o interpreta průměrných kvalit, jeho politické angažmá vnímám spíše jako snahu po zviditelnění a v celkovém hodnocení jeho repertoáru či díla to pro mne znamená významné minus. Jako příklad bych uvedl kdysi populárního zpěváka Martina Maxu a jeho angažmá na mítincích KSČM, případně už zmíněnou Olivii Žižkovou, zpěvačku výrazně podprůměrných kvalit, které její politické angažmá rozhodně na kvalitě nepřidalo.

Tabulka 7: Odpovědi hudebních publicistů, část 2, vlastní zpracování

Jméno, médium	Otázka 1 Měli by se hudební interpreti podle Vašeho názoru nějakým způsobem politicky angažovat? Proč ano, proč ne?	Otázka 2 Vzpomenete si na konkrétní případy, kdy bylo politické angažmá nějakého hudebního interpreta předmětem kritiky, nebo naopak danému interpretovi přineslo uznání?	Otázka 3 Ovlivňuje politické angažmá daného umělce váš profesní pohled na jeho hudební dílo?
RICARDO DELFINO Frontman	Dle mého názoru ano. Všechny směry umění v různých obdobích dějin lidstva reflektovaly společenské a politické otázky. Některá díla vážnou notou, jiná komediálně. Umělec musí ale počítat s tím, že bude u vyostřených témat čelit kritice i ze strany svých dosavadních fanoušků, protože mohou zastávat opačný pohled na zpracovanou situaci. Veškeré umění je publikem vnímáno subjektivně. Ale právě ta konfrontace s uměním je to, co dle mého pozitivně i negativně ovlivnilo mnoho lidí napříč dějiny.	Kupříkladu Lenka Dusilová za svou kritiku prezidenta Miloše Zemana za příklon k totalitní Čínské lidové republice během svého vystoupení na ceremoniálu předávání Cen Anděl v roce 2016 sklídila od menší části svých fanoušků a velké části fanoušků Zemana vlnu kritiky. Sám Zeman Dusilovou častoval provokativním označením "chudinka holčička". David Koller ze stejného důvodu (tj. kritika proruského a pročínského prezidenta Zemana) sklídl kritiku ze strany fanoušků Lucie i své sólové tvorby. Řešil jsem komunikaci několika festivalů, které si kvůli na sociálních sítích vysloužili vlnu kritiky za pozvání Davida Kollera. Také se ale znatelně změnila cílová skupina daného ročníku. Pochopitelně oběma jejich veřejná prohlášení vynesla také vlnu uznání z tábora se shodným politickým pohledem.	Tím, že sám zastávám určité politické a morální principy, tak mne politický obsah či podtext díla určité ovlivňuje. Ať už jako posluchače, tak profesně. Jsem schopen oddělit kvalitu hudby jako takové a textů či jen politického projevu mezi písněmi na koncertě. Ale asi mne nenapadá příklad díla, které by bylo hudebně ferneslné kvalitní a textově pojednávalo o tématech, jenž jsou mi cizí ne-li přímo opačná mému pohledu. Většinou jdou texty o xenofobii a nenávisti k jiným kulturám ruku v ruce s nízkou úrovní kvality hudebního doprovodu. Ať to zní elitářsky jak chce. Nedokážu si představit (a naštěstí jsem do této situace nikdy postaven nebyl), že bych měl spolupracovat s umělcem s opačným politickým postojem, na němž by bylo jeho dílo postaveno. Ale to je prostě efekt sociálních bublin
MICHAL PARÍZEK FullMoon	V zemích východního bloku měla hudba držet lidi dál od politiky. Pop je v Česku vnímán jako oddech po práci. V zahraničí se popové hvězdy často politicky vyjadřují a zapojují, u nás tolik ne. Každé vyjádření je svým způsobem politické, je na každém, jak moc se do politiky zapojuje nebo nezapojuje. Vše by mělo být autentické (na mítincích nezpívat na křeč, ale protože chce politiky podpořit). Nevychábat se politice v rozhovorech, novináři mají právo se zeptat na názor. Popularita s sebou nese možnost ovlivnit spoustu lidí.	Není dobré, pokud je hudebník až příliš spojen s nějakým konkrétním politickým subjektem (Lucie Bílá a ODS) - už to bylo moc často, neautentické, spíše zábavový charakter Jaromír Nohavica - politika ho semlela. Člověk, který psal tak nádherné texty ztratit soudnost	záleží na způsobu PA i na typu média Full Moon se o tom snaží mluvit, jiná média se tomu vyhýbají (veřejnoprávní média před volbami o tom ani moc mluvit nemohou) Propaganda nepřipustná
ONDŘEJ BEZR	V první řadě si uvědomme, že hudebník je občan jako kdokoli jiný, a má tedy stejná práva. Týká se to tedy i jeho vztahu k politice, ať už na kterékoli úrovni, od toho, že se k ní má právo vyjadřovat v rozhovorech, přes to, že může ovlivňovat jeho tvorbu (např. v textech písní) až po přímé politické angažmá. Všechny případy známe i z domácí scény. K politice se například vyjadřuje velmi často David Koller, politicky zabarvené písně tvoří už od 60. let řada písničkářů, od Karla Kryla po Tomáše Kluse (ale třeba i punkové kapely), a coby aktivní politik například působil krátce po Sametové revoluci Vladimír Mišík, když byl nějakou dobu poslancem parlamentu, nebo Michal Prokop coby náměstek ministra kultury v 90. letech.	Vždycky záleží na povaze režimu, v němž se toto politické angažmá odvíjí. Za komunistické totality byla ta linie jasná: opozice svoje hudební mluvčí milovala, režim je nenáviděl, házel jim klacky pod nohy, vyháněl za hranice, zavíral do vězení. V demokratické situaci, jakou prožíváme dnes, si každý může dělat všechno a skoro nic mu nehrozí, snad jedině odliv či výměna fanoušků, postaví-li se na jasnou politickou stranu. Abych byl konkrétní: mnohé písničkáře komunisté vyhnali do exilu (Kryl, Hutka, Třešňák), po návratu se stali, alespoň někteří, "miláčky národa". Od chvíle, kdy poukázal na pochybný morální profil Jaromira Nohavici, zaznamenal Jaroslav Hutka odliv fanoušků, pro mnohé, kteří jej umělecky příliš neuznávali, se ale naopak stal jedním z mála, kteří se nebojí nazývat věci pravými jmény.	Samozřejmě by bylo správné říci, že nikoli, že mě zajímá jenom umělecká kvalita. Ale málo platné, i hudební publicista je jen člověk se svými slabostmi. Takže se obávám, že alespoň podvědomě, můj pohled na hudební dílo ovlivňuje řada neuměleckých věcí, a politický rozměr je jednou z nich. A zase konkrétní příklady: o Jaromíru Nohavicovi, prokazatelnému donašči StB, pánovi, který se fotil s Tomiem Okamurou a přijímá medaile od Miloše Zemana a Vladimíra Putina, už vůbec nepíšu. Dokonce už ho ani nemůžu poslouchat, přestože si jeho staré tvorby velmi vážím. Naproti tomu Vladimír Mišík nátlaku upsat se StB odolal i za cenu značných osobních obětí a vždy stál - z mého pohledu - na správné straně, včetně odmítnutí převzít Zemanův řád (stejný, jaký Nohavica přijal). I proto jsem o něm napsal knihu, která vyšla už ve čtyřech aktualizovaných vydáních.
JOSEF VLČEK	Především bych chtěl říct, že umělec může zpívat, o čem chce. Buď to lidi zajímá nebo ne. Čili žádné „měli“. Pokud se k něčemu společensko-politickému chtějí zpěváci vyjádřit, je to jejich věc. Někdo v písni nabídne zajímavé argumenty, postřehy nebo pojmenování nějakého jevu uvnitř společnosti (jako třeba Bob Dylan nebo Phil Ochs během šedesátých let) nebo jen ze sebe vybleje nějaké emoce a myslí si, že tím někoho ovlivní (viz třeba Hutka na poslední desce). Druhá z variant ale přináší nebezpečí, které jsme zažili u české protestní písni posledních let, že totiž přesvědčuje jen přesvědčené. A je tu i další problém, a tím je snaha zesměšňovat protivníky (protizemanovské písničky Dědečka, Buriana nebo Hutky). To také nikam nevede. Musíme rozlišovat i mezi tím, jestli se někdo o politice vyjadřuje jen ve veřejném prostoru (třeba David Koller) nebo svá hodnocení vkládá do svých písní (Klus, Dědeček, Hutka...). Vrcholem tvorby je schopnost věci zobecnovat tak, aby se nevztahovaly jen k současnosti, ale v mnoha případech i k podobným událostem v budoucích letech. Napadá mě například píseň Petra Skoumala Svatý Václave, která rezonovala atmosférou před listopadem a v listopadu 1989 a jistě se najdou společenské události, při nichž může skvěle zaznít. Nebo písničky, kterými Bruce Springsteen podporoval před volbami Obamu.	Nemusíme chodit daleko - Nohavica je klasický příklad. Nicméně, protože ho celkem dobře znám, osobně jeho kousky považuji víc za provokace než za vyjádření osobních názorů. A myslím si, že si veškerou vzteklost reakcí médií a jimi ovlivněné části publika moc a moc užívá. Na druhé straně je zvykem plácát po rameni těm, kdo jdou ve shodě s politickým mainstreamem. Někdy se například zdá, že se Tomáš Klus zbláznil a přešel písničky, které jsou hluboko pod jeho autorskou úrovní, ale kritici ho za to poplácávají po ramenou (nebo raději mlčí), protože to, o čem zpívá, se zrovna ve vívných kruzích nosí. A jsme znovu u přesvědčování přesvědčených.	V žádném případě nesmi. Když je jeho angažovaná píseň blbá, tak je holt blbá, stejně jako když je jeho milostná píseň pitomá, tak je holt pitomá.